

Verkiezingsprogramma
GroenLinks-PvdA Leiden

Gemeenteraadsverkiezingen 2026

Inhoudsopgave

1. Wonen	p. 2
2. Groen	p. 8
3. Bestaanszekerheid	p. 13
4. Energie	p. 16
5. Mobiliteit	p. 19
6. Jeugd en onderwijs	p. 24
7. Zorg en sport	p. 28
8. Economie	p. 33
9. Hergebruik	p. 37
10. Kunst en cultuur	p. 39
11. Inclusiviteit	p. 42
12. Veiligheid	p. 45
13. Lokale democratie	p. 47
14. Internationaal	p. 51
15. Financiën	p. 53

1. Wonen

Wonen is meer dan een dak boven je hoofd. Het is de basis voor een goed leven. Iedereen verdient een betaalbaar en goed huis in een fijne buurt. Iedereen verdient een betaalbaar en goed huis in een fijne buurt. Toch is een passende en betaalbare woning voor veel mensen lang niet vanzelfsprekend. De wooncrisis raakt iedereen en vraagt om een snelle aanpak van de gemeente, samen met partners in Leiden en de regio.

We bouwen niet alleen meer, maar ook betere woningen: duurzaam, prettig en geschikt voor elke levensfase. Zo bevorderen we de doorstroom en komt niemand klem te zitten.

Woningen zijn voor mensen, niet voor winst. De afgelopen jaren hebben we bewezen dat het anders kan. Leiden bouwt nu meer betaalbare woningen dan ooit. We beschermen starters tegen investeerders die huizen opkopen en helpen woningeigenaren met verduurzamen. Dat maakt wonen fijner, bespaart geld en is goed voor de planeet.

Ons doel is duidelijk. We werken aan een stad waarin wonen betaalbaar en toegankelijk is, huizen duurzaam en toekomstbestendig zijn, en buurten levendig en groen. Een stad waarin je fijn kunt leven en iedereen een dak boven hun hoofd heeft, of je nu jong bent of ouder wordt, alleen woont of met een gezin. Een stad waarin iedereen kan thuiskomen.

Onze successen

- We hebben talloze Leidenaars geholpen aan een betaalbaar thuis. We legden voor het eerst vast dat 70 procent van alle nieuwbouw betaalbaar moet zijn en verhoogden het aantal woningen in de sociale huur naar 35 procent.
- We versterkten de positie van huurders met nieuwe regels voor verhuurders en beschermden starters door opkoop door beleggers te beperken.
- We pakten leegstand aan met een meldplicht en verplichte verhuur voor panden die langdurig leeg staan.
- We hielpen woningeigenaren verduurzamen met energiecoaches, inkoopacties en subsidies, om te zorgen dat alle woningbezitters hun huis kunnen isoleren.
- Met ons vernieuwde parkeerbeleid maakten we ruimte voor duizenden nieuwe woningen en voor wijken waar mensen fijn en betaalbaar kunnen wonen.

Waarmee gaan we aan de slag?

Fijn wonen voor iedereen

1. Voor 2040 bouwen we minimaal 10.000 nieuwe woningen in Leiden. Samen met de regio bouwen we er nog meer. In elk project is minstens 40% sociale huur en 40% middenhuur of betaalbare koop.

2. We bouwen woningen die passen bij verschillende levensfasen en huishoudens van verschillende groottes. Studentenhuisen voor studenten, betaalbare appartementen voor starters, ruime huizen voor gezinnen en woongroepen en fijne hofjes of appartementen voor ouderen. Zo kan iedereen makkelijker verhuizen naar een huis dat past.
3. Mensen met cruciale beroepen zoals leraren, agenten en verpleegkundigen krijgen voorrang op betaalbare woningen in Leiden.
4. We zorgen dat gemeenten in de regio hun verantwoordelijkheid nemen en genoeg nieuwe, goede en betaalbare woningen bijbouwen, met genoeg sociale huurwoningen en betaalbare koop.
5. We willen dat de gemeente zelf invloed heeft op wat voor woningen er gebouwd worden. Daarom koopt de gemeente vaker zelf grond en gebouwen. Zo bepalen niet bedrijven, maar wij als stad wat er gebouwd wordt en voor welke prijs.
6. We pakken misstanden op de woningmarkt aan. We blijven inzetten op strenge regels en controles tegen huisjesmelkers, nep-huurcontracten en beleggers die studentenwoningen opkopen en verhuren zonder vergunning.
7. We zetten alles op alles om te voorkomen dat mensen uit hun huis worden gezet als het even tegenzit. De gemeente helpt deze bewoners met onafhankelijke ondersteuning. Als we het niet kunnen voorkomen dat iemand het huis uit moet, dan zorgen we voor een passende nieuwe woning.
8. Elke wijk moet fijn zijn om in te wonen. We zorgen samen met woningcorporaties voor goede voorzieningen. We steunen buurthuizen, zoals die van Incluzio. Ook maken we ruimte voor ontmoetingsplekken, en regelen we activiteiten en hulp, zoals coaches voor ouderen. Bewoners denken mee over wat er nodig is.

Slimmer omgaan met ruimte

9. Steeds meer mensen wonen alleen. Daarom maken we het mogelijk dat mensen slim omgaan met ruimte: door woningen te splitsen, kamers te verhuren of huizen te delen. Altijd met duidelijke regels.
10. Om te voorkomen dat kamers onnodig leegstaan, staan we meer hospitaverhuur toe. We steunen initiatieven die mensen met een grote woning koppelen aan mensen die moeilijk een woning vinden.
11. Leegstaande gebouwen gebruiken we beter. Hier spreken we eigenaren ook op aan. Ze kunnen bijvoorbeeld kantoren ombouwen tot woningen.
12. In een woongroep of wooncoöperatie wonen mensen samen, maken ze samen afspraken of zorgen samen voor hun huis of gebouw. Deze groepen maken slim gebruik van woonruimte en zorgen voor meer verbondenheid. Leiden helpt groepen die hiermee aan de slag willen.
13. We bouwen flexwoningen op plekken waar vaste bouw niet kan. Zo helpen we woningzoekenden sneller aan een plek.
14. Ruimtelijke ordening vraagt in een compacte stad als Leiden om een duidelijke visie, heldere regels en een goede afweging van belangen. We kiezen daarbij altijd voor het maatschappelijke belang boven de belangen van bedrijven. De gemeenteraad

krijgt daarom een grotere rol bij die afweging.

Nieuwbouw

15. We zorgen voor een goede mix van bewoners in een buurt. Bij het bouwen van woningen bouwen we daarom voor verschillende groepen. Denk aan kleine appartementen voor starters, rijtjeshuizen voor gezinnen en comfortabele woningen voor ouderen.
16. We laten nieuwe woningen slim indelen. Bijvoorbeeld met gedeelde wasruimtes in een gebouw, een fusie in een studentenhuus of een woonkamer die je ook kunt gebruiken als extra slaapkamer.
17. Bij bouwplannen luisteren we ook naar mensen die een huis zoeken. Zo komen de wensen van omwonenden en woningzoekenden samen.
18. We kiezen bij nieuwbouw bewust voor genoeg groen in de wijk. Ook zorgen we dat er voldoende maatschappelijke voorzieningen zoals scholen en huisartsen in de buurt zijn.
19. Ruimte in Leiden is schaars. Wij kiezen woningen boven parkeerplekken. Daarom gaan we door met het parkeerbeleid dat betaalbare woningen in leefbare en groene wijken mogelijk maakt.
20. We bouwen nieuwe woningen bovenop bestaande gebouwen ('optoppen'). Zo groeit Leiden slim mee, zonder extra ruimte in te nemen.
21. We bouwen met respect voor natuur, klimaat en gezondheid. Nieuwe woningen zijn bestand tegen hitte, droogte en regen. Ze krijgen isolatie, ventilatie, goede waterafvoer en een groene omgeving.

Eerlijk huren

22. Sociale huur bouwen en beheren we zo veel mogelijk met woningcorporaties. Zij hebben binding met de stad en geven iedereen een eerlijke kans op een woning.
23. We helpen woningcorporaties bij het kopen van grond. We zorgen voor een vlotte manier van werken en duidelijke afspraken. In ruil daarvoor verwachten wij goede, fijne huizen. Corporaties moeten goed overleggen met huurders en problemen snel oplossen. Woningen met schimmel mogen niet meer voorkomen.
24. Waar we gebouwen slopen, bouwen we minstens hetzelfde aantal sociale huurwoningen terug.
25. We werken zo veel mogelijk met woningcorporaties. Bedrijven mogen ook huizen bouwen, maar alleen als die betaalbaar zijn. We weigeren projecten die sociale huur gebruiken als truc om woningen later duur te verkopen.
26. We werken in de regio aan een systeem waarin actieve woningzoekers meer kans maken op een sociale huurwoning. Bijvoorbeeld door vaker een keer te loten in plaats van altijd met een wachtlijst te werken.
27. We versterken het huurteam. Zij helpen Leidenaars bij te hoge huren of slecht onderhoud.

Duurzame huizen, lage lasten

28. Mensen die een huis verhuren moeten hun woningen verduurzamen tot minimaal energielabel D. Iedereen heeft recht op een goed geïsoleerde woning en een betaalbare energierekening. Woningcorporaties moeten nu al hun slechtste huizen (met label E, F of G) aanpakken. Diezelfde regels gaan ook gelden voor huisbazen.
29. Een goed geïsoleerd huis is duurzamer, gezonder en comfortabeler én goedkoper, omdat energiekosten lager zijn. We steunen daarom groepen die inwoners helpen met verduurzamen, zoals Energiefixers⁰⁷¹.
30. De zomers worden steeds heter. We steunen daarom maatregelen om gebouwen te isoleren tegen hitte, zoals luifels, groene daken, gevelbegroeiing, lichte kleuren op de gevel, raamfolie en rolluiken.
31. We maken het makkelijker om je woning te verbeteren. Voor kleine aanpassingen, zoals de kozijnen vervangen, heb je - als je woning niet monumentaal is - geen vergunning meer nodig. En als een vergunning toch nodig is, dan maken we die goedkoper.
32. We maken het makkelijker om monumentale panden te verduurzamen, bijvoorbeeld met isolatieglas en zonnepanelen. Zo gaan de panden langer mee, zonder dat het mooie, monumentale uiterlijk verdwijnt.
33. We stimuleren het gebruik van natuurlijke materialen zoals hout, stro en leem voor nieuwbouw en renovatie. Die zijn goed te hergebruiken, houden de warmte goed tegen, zijn beter voor het milieu en vaak lokaal beschikbaar.
34. Groene daken zorgen voor natuurlijke koeling voor huizen en de omgeving. Daarom willen we op nieuwbouw groene daken en daktuinen. Ook stimuleren we de aanleg van groene daken op bestaande bouw.
35. Informatie over het verduurzamen van woningen staat duidelijk en makkelijk vindbaar op de website van de gemeente.

Starters

36. We willen dat starters (die hun eerste woning willen kopen) meer kansen krijgen. Jonge Leidenaars die op zichzelf willen wonen, vallen nu vaak buiten de boot. Ze verdienen te veel voor sociale huur, maar te weinig om te kopen. Daarom bouwen we extra middenhuur en betaalbare koop.
37. We spreken met woningcorporaties en projectontwikkelaars af dat starters uit Leiden tijdelijk voorrang krijgen. Dat kan via loting of toewijzing. Zo maken ze meer kans op een woning in hun eigen stad.
38. We geven starters duidelijke informatie over hun rechten en hoe het vinden van een woning werkt. Zo weten ze waar ze aan toe zijn en missen ze geen kansen.

Studenten

39. Studentenwoningen krijgen een vaste plek in de plannen voor woningbouw. We maken daar afspraken over met de onderwijsinstellingen en sluiten aan bij het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting.

40. We zorgen voor meer betaalbare studentenwoningen. Vooral projecten met fusies, op centrale en bereikbare plekken. Zo is er meer contact tussen studenten en helpen we eenzaamheid tegengaan.
41. Nieuwe studentencomplexen komen dichtbij een supermarkt, huisarts en openbaar vervoer. We letten ook op veiligheid in en rond de gebouwen. Studenten horen zich prettig en veilig te voelen, ook 's avonds. Complexen moeten passen bij de buurt en er moet goed contact zijn met buurtbewoners.

Ouderen

42. We willen zorgzame wijken. Dat betekent: genoeg geschikte woningen, ook om prettig oud te worden. Met de huisarts en supermarkt in de buurt, bankjes, ontmoetingsplekken en openbare toiletten. In buurten met veel ouderen maken we extra plek voor ontmoetingen. Voor de Stevenshof en de Merenwijk maken we uiterlijk in 2027 samen met bewoners en organisaties een plan.
43. We zorgen dat bestaande flats voor ouderen passende voorzieningen krijgen. Het worden 'Thuisplusflats'. Zo kunnen bewoners langer prettig en zelfstandig blijven wonen.
44. Ouderen die kleiner willen wonen, helpen we. Bijvoorbeeld met een verhuisvergoeding en door de huur van passende appartementen betaalbaar te houden.
45. We gaan door met de doorstroommakelaar en deze krijgt meer taken. Samen met de verhuiscoach helpt deze ouderen aan een passend huis.

Wonen met zorg en ondersteuning

46. Mensen met een beperking hebben recht op een passende woning. We zorgen voor genoeg toegankelijke woningen en geven voorrang aan wie dat nodig heeft.
47. In elke wijk maken we woningen geschikt voor mensen met een lichamelijke beperking. Bij nieuwbouw en renovatie houden we altijd rekening met toegankelijkheid.
48. We passen woningen aan als dat nodig is. We bezoeken huizen om samen met bewoners te kijken wat er nodig is om (langer) zelfstandig te wonen.
49. Samen met de regio zorgen we voor voldoende woonplekken met begeleiding voor kwetsbare mensen die tijdelijk of langdurig niet zelfstandig kunnen wonen.
50. Voor mensen die vanwege hun gedrag niet kunnen en willen wonen in een reguliere woning zorgen we voor alternatieve huisvesting, zoals scheve huisjes. Dit vermindert overlast die veroorzaakt wordt door een kleine groep.
51. We zorgen samen met de regio voor voldoende veilige opvangplekken en doorstroomwoningen voor vrouwen en kinderen die vluchten voor huiselijk geweld.
52. Dakloosheid is een woonprobleem. Woningen zijn de belangrijkste oplossing (housing first). We regelen zo snel mogelijk woonruimte voor alle dakloze en thuisloze mensen in Leiden die daar behoefte aan hebben, wanneer nodig met passende ondersteuning. En we helpen bij een snelle doorstroom van de opvang naar een (vaste) woning.

53. We maken afspraken met de regio over de huisvesting van dakloze mensen, waarbij iedere gemeente een eerlijk aandeel neemt.
54. We zorgen voor vaste opvang in de winter en als het in de zomer heel warm is. Zo hoeft niemand buiten te slapen in extreem weer.

2. Groen

Meer groen in de stad is geen luxe, maar noodzaak. Zeker in een stad die zo dichtbebouwd is als Leiden en waar veel mensen geen tuin hebben is daar grote behoefte aan. Natuur biedt verkoeling in warme zomers, beschermt ons tegen wateroverlast, zorgt voor schone lucht en maakt ons gezonder en gelukkiger. Het is een slimme stap in het tegengaan van klimaatverandering. Bovendien is de natuur prachtig en iets om van te genieten.

De afgelopen jaren hebben we Leiden véél en véél groener gemaakt. Dat is overal te zien: van het Singelpark rondom de binnenstad, tot tienduizenden vierkante meters extra groen en honderden bomen in de wijken. Overal maken we ruimte voor ontspanning, dieren en planten in onze stad.

We mogen trots zijn, want Leiden loopt hierin voorop en dat wordt intussen ook ver buiten de stad opgemerkt. Dat succes zetten we de komende jaren door. We leggen nieuwe parken aan, vergroenen meer wijken en verbinden alle natuur en het water met elkaar. In wijken waar de leefomgeving onder druk staat, maken we extra werk van vergroening. Zodat iedereen fijn kan leven in onze stad. Een stad die klaar is voor de toekomst.

Onze successen

- We hebben wijken een stuk groener en leefbaarder gemaakt, met tienduizenden extra vierkante meters beplanting, honderden bomen en meer dan 5.000 extra geveltuintjes. Zo hebben we ruimte gemaakt voor de bewoners, dieren en natuur in onze stad.
- We maakten van Leiden een landelijke koploper in het beschermen van de natuur, de bodem en het water in de stad, samen met de Leidenaars.
- We stelden ambitieuze plannen op met de gemeente om het welzijn van alle dieren en huisdieren in onze stad te beschermen.
- We breiden het Singelpark uit en legden de basis voor het Panoramapark: een groene ring die de parken van alle wijken met elkaar verbindt.

Waarmee gaan we aan de slag?

Groen en openbare ruimte

1. We gaan door met het vergroenen van Leiden. We zetten bestaande projecten door en planten in elke wijk extra bomen, struiken en ander groen. Deze zijn zo veel mogelijk biologisch gekweekt. We vervangen stenen door bomen en planten, zodat parkeerplekken, stoepen, muren en pleinen groener worden. Vooral in buurten met weinig bomen of schaduw brengen we meer natuur terug.

2. Elke straat die we vernieuwen, wordt groener en beter bestand tegen hitte en zware regen. Bewoners en lokale natuurorganisaties denken mee over de plannen. We beschermen de bomen die er al staan en planten extra groen bij nieuwbouw en het opnieuw inrichten van straten.
3. De gemeente Leiden past de 3-30-300-regel toe bij de verdere vergroening van de stad: alle inwoners moeten zicht hebben op 3 bomen, iedere wijk streeft naar 30 procent beschutting van bomen, en iedereen moet binnen 300 meter groene openbare ruimte kunnen bereiken.
4. We vergroenen en verbeteren pleinen en wijkwinkelcentra, zodat het prettige plekken zijn om naartoe te gaan, elkaar te ontmoeten, voor culturele activiteiten en verkoeling in de zomer. Zo krijgen de Lammermarkt, het Kooiplein en het Vijf Meiplein een opknapbeurt.
5. Met het project *Samen aan de Slag* helpen we bewoners om hun straat groener te maken. Zo wordt de omgeving mooier en de sfeer in de wijk beter. We geven advies en bieden subsidie, bijvoorbeeld voor regentonnen. We stimuleren ook het vergroenen van tuinen door voorlichting.
6. We stimuleren groene daken, geveltuinen en andere ideeën van bewoners om tuinen en pleinen groener te maken. Ook bij monumenten van de gemeenten moedigen we deze verbeteringen aan.
7. Bij nieuwbouw en herinrichting van de straat gebruiken we 'groene' tegels. Die laten water door en laten gras groeien.
8. Iedereen moet in een paar minuten naar een mooi park of groenstrook kunnen lopen of bewegen. Daarom maken we meer buurtparken, speelplekken en groene ontmoetingsplaatsen dicht bij huis.
9. We maken het Singelpark af en werken verder aan het Panoramapark: een route van parken en natuur rond de stad. Daar kun je wandelen, fietsen en ontspannen. Langs grachten en rivieren komen natuurvriendelijke en toegankelijke wandelroutes met bankjes om uit te rusten.
10. We verbinden alle parken en groene zones door middel van wandel- en fietsroutes. Ook sluiten we aan op natuurgebieden in buurgemeenten, zodat er groene routes ontstaan.
11. We maken afspraken met bedrijven, kantoren en woningcorporaties over plekken met veel steen en beton. Samen zorgen we ervoor dat daar meer groen komt.

Natuur in de stad

12. We zorgen goed voor de natuur in en om de stad. We helpen planten en dieren door hun leefgebied te verbeteren. Zo vergroten we de biodiversiteit in Leiden en blijft de natuur in onze stad gezond.
13. We planten inheemse bloemen, struiken en bomen. Zo zorgen we voor meer natuur en genoeg schuilplekken, water en voedsel voor dieren.
14. We geven ruimte aan wilde natuur. Op lege bouwplaatsen, in bermen, op daken en zelfs tussen stoeptegels mag de natuur haar gang gaan. Op de stoep letten we goed op dat het voor iedereen toegankelijk blijft.

15. We maaïen alleen als dat nodig is. En we doen dat op een manier die goed is voor insecten en vogels. Zo blijft er altijd genoeg voedsel en schuilruimte over.
16. Snoeiafval, takken en stammen van omgevallen of omgezaagde bomen laten we liggen of verwerken we in takkenwallen en houtrillen. Hiermee maken we een leefgebied voor de natuur, zoals kleine zoogdieren, vogels, insecten, schimmels en andere soorten. Dode bomen laten we waar dit veilig kan staan. Dat is fijn voor vogels, insecten en paddenstoelen.
17. Bij nieuwbouw en hoge gebouwen houden we rekening met de natuur. We stimuleren groene daken en gevels met nestplekken voor vogels, vleermuizen en insecten.
18. We versterken de natuur in en rond het water. Dat doen we met natuurlijke oevers, waar we riet beperkt maaïen, drijvende nesten en water in sloten en vijvers dat goed doorstroomt.
19. Kinderen moeten in de stad kunnen leren over de natuur. We stimuleren natuuronderwijs op alle Leidse scholen en helpen schoolpleinen groener te maken.
20. Dieren horen bij de stad. We zien ze als waardevol onderdeel van onze leefomgeving. Met voorlichting en onderwijs leren we Leidenaars meer over natuur en dieren. Ook steunen we onderwijs over de natuur en initiatieven die bijdragen aan begrip en waardering.
21. We steunen diervriendelijke initiatieven, zoals imkers, de Egelopvang, de dierenambulance en dierenasielen. Waar nodig werken we samen en bieden we hulp.
22. Bij overlast van dieren zoeken we diervriendelijke oplossingen. We gebruiken natuurlijke middelen, geven voorlichting en voorkomen problemen liever dan ze achteraf te bestrijden.
23. Dieren die eigenlijk niet thuishoren in onze stad (exoten) en een gevaar vormen voor de lokale natuur bestrijden we op een duurzame manier. Zonder gif of schade aan bestaande natuur.
24. Voedsel dat bedoeld is voor mensen is schadelijk voor sommige dieren, zoals eenden. Als het blijft liggen, trekt het ook ongewenste dieren aan. Daarnaast maakt frequent voeren de dieren afhankelijk van de mens. Daarom blijft het voeren van dieren in de openbare ruimte, zoals parken en de binnenstad, verboden.
25. Samen met visverenigingen spreken we af dat vissers geen weerhaken of loden gewichten gebruiken.

Water en bodem

26. We koesteren het water in Leiden. We willen dat het water zichtbaar en bruikbaar blijft voor iedereen. Water maakt de stad leefbaar voor mens én dier.
27. De gemeente maakt één duidelijk plan voor al het water in Leiden. Daarin staat hoe we water gebruiken, beschermen en beleven.
28. We bereiden Leiden voor op een veranderend klimaat. In elke wijk hebben we in kaart gebracht waar risico's zijn bij extreme hitte, wateroverlast of stroomuitval. Daarmee gaan we aan de slag. Voor kwetsbare bewoners maken we actieplannen.

29. We richten wijken groener en slimmer in, zodat ze koel blijven bij hitte en beter tegen zware regen kunnen. Zo maken we prettigere buurten, samen met bewoners.
30. Bij plannen en aanbestedingen van de gemeente houden we altijd rekening met de bodem. We willen gezonde grond en gaan verdroging en verzakking van de bodem tegen.
31. We gaan slim om met regenwater. Waterpleinen, wadi's (kleine meertjes) en groene daken vangen regen tijdelijk op. We koppelen regenpijpen los, in overleg met bewoners. Zo kan het regenwater gebruikt worden om te sproeien, in plaats van weg te lopen in het riool.
32. We breiden zo mogelijk het gescheiden systeem voor de afvoer van rioolwater en regenwater uit. Dit zorgt voor een betere waterkwaliteit in onze stad.
33. We heropenen overdekte grachten en geven het water meer ruimte. We starten met het terugbrengen van de gracht op het Kort Rapenburg.
34. We zoeken naar oplossingen voor meer rust op het water in de zomer. Zodat bewoners langs de grachten, bewoners van woonboten en nestelende vogels minder overlast hebben.
35. Steeds meer mensen zwemmen in de Leidse singels en ander stadswater. Dat wordt gedoogd, maar is formeel verboden. We kijken waar we zwemmen veilig kunnen toestaan en zorgen voor duidelijke regels en eenvoudige veiligheidsmaatregelen.
36. We onderzoeken of in het centrum een roeiboot- of kanoverhuur kan komen. Zo stimuleren we rustige, niet-gemotoriseerde recreatie die past bij een leefbare binnenstad.
37. We beschermen de grond en het water van onze inwoners tegen vervuiling. Waar dat nodig is, maken we een vervuilde omgeving schoon. De vervuiler betaalt.
38. Samen met de regio zet Leiden zich in voor schoon water dat voldoet aan Europese regels. Dat is goed voor het leven in het water én voor de gezondheid van alle Leidenaars.

Voedsel en landbouw

39. Leiden steunt natuurvriendelijke boeren in de regio. Die houden rekening met de natuur en werken op een duurzame manier.
40. We zetten ons in voor het behoud van duurzame boerenbedrijven in de regio, zoals in de Boterhuispolder bij Leiderdorp en Teylingen.
41. In de stad maken we ruimte voor de verkoop van lokale en biologische producten, bijvoorbeeld op de markt.
42. We steunen buurtmoestuinen, stadslandbouw en voedselcoöperaties, volkstuinen en schooltuinen. Zo hebben meer Leidenaars toegang tot gezond en lokaal eten, ook met een laag inkomen.
43. Waar het kan, planten we eetbaar groen zoals fruitbomen en bessenstruiken. Dat doen we vooral op plekken waar gezond eten belangrijk is, zoals bij scholen en ziekenhuizen.

Lucht, licht en geluid

44. We werken toe naar een reclamevrije stad. In bushokjes en op straat verdwijnt reclame van bedrijven. Zo maken we de openbare ruimte rustiger en prettiger.
45. Iedereen heeft recht op schone lucht. Daarom meten we elk jaar de luchtkwaliteit. We nemen maatregelen om luchtvervuiling te verminderen, zoals autovrije straten en meer groen in de wijk.
46. Samen met andere gemeenten en de provincie zetten we ons in voor minder vluchten van en naar Schiphol. Dat zorgt voor schonere lucht en minder geluidsoverlast in de stad. Daarnaast levert de gemeente Leiden een actieve bijdrage aan de besluitvorming over de nieuwe indeling van het luchtruim.
47. Hout stoken, zoals bijvoorbeeld in houtkachels, blijkt veel slechter voor de gezondheid en het klimaat dan gedacht. Vooral kinderen, ouderen en mensen met longproblemen hebben er last van. We willen daarom houtstook zoveel mogelijk verminderen. Dit doen we door het te ontmoedigen met voorlichting, en door het te verbieden bij code oranje of rood van de Stookwijzer.
48. Te veel licht in de nacht is slecht voor mens en natuur. Waar het veilig kan, dimmen we straatverlichting of schakelen we lampen uit. We gebruiken rustig, warm licht.
49. We stimuleren dat winkels en kantoren hun lichten uitdoen als ze sluiten. Dat bespaart energie en zorgt voor minder lichtvervuiling in de nacht. Het verlichten van reclame in de openbare ruimte wordt verboden.
50. Evenementen en tradities horen bij Leiden, maar we letten op de balans. We maken duidelijke afspraken over afval, geluid en verlichting, zodat er minder overlast is voor omwonenden en de natuur. We stimuleren en faciliteren het vervangen van vervuilende machines door elektrische.

3. Bestaanszekerheid

Iedereen moet kunnen rondkomen, meedoen en vooruit gaan komen. Bestaanszekerheid is daarin de basis. Dat betekent dat je zonder stress je huur kunt betalen, gezond eten kunt kopen en je kinderen iets extra's kunt geven. Daar waar we als gemeente invloed hebben, moeten we er alles aan doen om te zorgen dat onze bewoners in zekerheid kunnen leven. Niemand mag buiten de boot vallen - zeker niet als het tegenzit.

We kiezen voor vertrouwen, maatwerk en rechtvaardigheid. Zodat bewoners zelf de regie hebben over hun leven. Er zijn regelingen om mensen te helpen, maar de gemeente moet bewoners daar wel mee bereiken. GroenLinks-PvdA Leiden wil dat de toegang tot zorg, hulp of ondersteuning makkelijk, begrijpelijk en menselijk is voor iedereen. Om alles op een rijtje te kunnen krijgen, neemt de gemeente schulden van inwoners over van schuldeisers.

Zekerheid begint bij een fatsoenlijk inkomen en toegang tot hulp, en eindigt bij een stad waarin iedereen gelijkwaardig mee kan doen.

Onze successen

- Begin 2026 starten we met de Sleutelpas. Daarmee kunnen Leidenars makkelijker meedoen met sociale, sportieve en culturele activiteiten. Voor inwoners met een laag inkomen is dit gratis.
- We maakten een einde aan het beboeten van dakloze mensen die op straat slapen.
- We ontwikkelden het armoedebelief samen met de mensen over wie het gaat (ervaringsdeskundigen), zodat het aansluit bij wat mensen nodig hebben.
- Het jeugdfonds sport en cultuur werd beschikbaar voor veel meer mensen met een laag inkomen (van 130 naar 140 procent van het sociaal minimum).
- We maakten mogelijk dat mensen snel kunnen terugkeren naar de bijstand als werk toch niet aansluit, zodat ze niet in de problemen raken.

Waarmee gaan we aan de slag?

Toegankelijke hulp

1. We maken hulp makkelijker bereikbaar. De Sleutelpas helpt daarbij. Mensen met een laag inkomen kunnen gratis of met korting deelnemen aan sport, cultuur, openbaar vervoer, de speeltuin en de bibliotheek. De pas wordt gratis voor iedereen met een inkomen tot 150% van het sociaal minimum (het bedrag dat je minimaal nodig hebt om van te leven).
2. We maken duidelijk bij welke organisaties inwoners welke hulp kunnen krijgen, en welke voorwaarden er zijn. Zo weten Leidenars waar ze aan toe zijn. In elke wijk komt hiervoor een hulppunt waar mensen terecht kunnen met vragen over geld of ondersteuning.

3. De gemeente zoekt mensen die hulp nodig hebben actief op, op plekken waar zij komen, zoals bijeenkomsten of buurthuizen. Ook groepen die we nu moeilijk bereiken, zoals studenten, vluchtelingen en arbeidsmigranten, weten straks beter waar ze terechtkunnen.
4. Geldproblemen zorgen voor stress en zijn ingewikkeld. We maken het daarom makkelijker om hulp te krijgen. We schrappen onnodige regels en administratie. Waar mogelijk krijgen mensen vanzelf de hulp waar ze recht op hebben, zonder ingewikkelde formulieren.
5. De gemeente brengt en houdt organisaties die hulp bieden goed met elkaar in contact, bijvoorbeeld via de Taskforce Armoede.
6. We organiseren ontmoetingen tussen bewoners, sociaal werkers en vrijwilligers. Zo leren ze elkaar kennen en kunnen ze sneller samenwerken.
7. We steunen buurtinitiatieven en vrijwilligers die anderen helpen. Samen met scholen, (sport)verenigingen en buurthuizen herkennen we armoede en geldproblemen op die manier sneller en pakken we die aan.
8. Elk jaar controleren we in alle wijken of bewoners de hulp krijgen die ze nodig hebben. Zo houden we zicht op bestaanszekerheid in onze stad.

Geld en schulden

9. De gemeente neemt schulden van inwoners over van schuldeisers. Zo heeft iemand nog maar met één schuldeiser te maken en daardoor een beter overzicht van het probleem. Eén plan, één aanspreekpunt, één oplossing.
10. Mensen die te maken hebben met meerdere problemen tegelijk – zoals schulden en een slechte gezondheid – hebben vaak veel stress. Zij kunnen wel wat rust gebruiken. Daarom laten we de gemeente waar nodig tijdelijk schulden bevriezen.
11. Ambtenaren krijgen de vrijheid om te doen wat nodig is. Hulp moet passen bij iemands leven, niet bij het systeem.
12. Jongeren met schulden krijgen direct hulp. Als ze om hulp vragen, neemt de gemeente binnen twee weken contact op. Over schulden die de gemeente overneemt, betalen ze geen rente. We bereiken jongeren met schulden via scholen, jongerenwerk, sociale media en campagnes zoals *Get a Grip*.
13. De gemeente gaat uit van vertrouwen. Kleine fouten of vergissingen leiden niet tot een boete of straf, zolang er geen opzet is. Veel mensen doen hun best, maar worden tegengehouden door onnodig strenge regels.
14. Mensen die zelf armoede of schulden hebben meegemaakt, weten vaak het beste wat werkt. Zij krijgen geld om plannen uit te voeren waarmee ze anderen helpen.
15. We luisteren naar mensen met ervaring in de bijstand. Hun kennis helpt ons het beleid te verbeteren.
16. We onderzoeken of mensen met een laag inkomen een vast maandelijks bedrag kunnen krijgen. Dan hoeven ze niet meer allerlei losse regelingen aan te vragen en kunnen ze op één plek terecht.
17. We stoppen met regels die mensen tegenwerken. Zoals verplichte sollicitaties in de bijstand, als iemand daar nog niet klaar voor is.

18. We gebruiken de ruimte in de wet om af te wijken van oneerlijke regels in de Participatiewet. Zo zorgen we dat mensen die elkaar helpen of een klein steuntje krijgen van familie niet worden gestraft, maar juist worden gesteund. Wie een vergoeding krijgt voor vrijwilligerswerk, wordt niet gekort op de uitkering.
19. Bij mensen die hulp nodig hebben, kijken we naar alles wat meespeelt. Gezondheid, zorgtaken en psychische problemen tellen allemaal mee bij het bieden van de juiste hulp.
20. Niemand mag onverwacht zonder inkomen komen te zitten door trage regels of fouten bij de gemeente.
21. Iedereen in de bijstand krijgt één vast contactpersoon: iemand die luistert, meedenkt en de situatie begrijpt.

Werken en meedoen

22. We geven niet iedereen hetzelfde, maar juist meer steun aan wie het harder nodig heeft. Zo maken we Leiden eerlijker en gelijk.
23. Iedereen moet kunnen meedoen. Voor de één betekent dat betaald werk, voor de ander zelf boodschappen doen of vrijwilligerswerk. We helpen mensen die (nog) niet kunnen werken door ziekte of andere problemen.
24. We zijn trots op DZB Leiden. Zij helpen mensen die door ziekte, beperking of tegenslag moeilijk werk vinden, aan een passende baan. We breiden de begeleiding op de werkplek uit met meer coaches en aangepaste werkplekken.
25. Samen met DZB Leiden bieden we dagbesteding en vrijwilligerswerk voor mensen die (nog) niet kunnen werken. Zo kunnen mensen in hun eigen tempo ervaring opdoen. Als ze daar klaar voor zijn, helpen we ze doorgroeien naar betaald werk. Op een manier die bij hun leven past.
26. We zorgen dat de gemeente zelf banen maakt voor mensen die nu moeilijk werk vinden. Dat kan bij de gemeente zelf of bij projecten die we steunen, zoals in het groen, onderhoud of buurtwerk. De gemeente zorgt voor scholing en begeleiding.
27. Mensen moeten makkelijk terug naar de bijstand kunnen als een baan toch niet past. Daarom behouden we de 'Garantieknoop': een regel waarmee dat kan. Zo durft iedereen de stap naar werk te zetten, met zekerheid dat ze niet zonder inkomen komen te zitten als het misgaat.
28. Er komt één vaste plek in Leiden waar werkzoekenden en werkgevers terecht kunnen met vragen over werk en hulp.

4. Energie

Een fijne stad om in te wonen is een duurzame stad, en dat bereiken we alleen als iedereen mee kan doen. Het spreekt voor zich dat de overstap naar duurzame energie voor iedereen moet werken en betaalbaar moet zijn. Leiden kiest daarom vol overtuiging voor een toekomst met eerlijke, betaalbare en schone energie.

We stellen ambitieuze doelen, waarbij de gemeente inwoners waar nodig helpt en mensen die enthousiast zijn om over te stappen op schone energie daarvoor de ruimte krijgen. Zo werken we samen naar een stad waarin huizen op een goede en groene manier verwarmd en verlicht worden. Waarin we leven in een schone omgeving met minimale vervuiling.

De klimaatcrisis dwingt ons om snel te breken met vervuilende brandstoffen. We stappen af van aardgas en vieze brandstoffen door warmte te halen uit het water, de bodem en de restwarmte van de industrie in onze provincie. Daarnaast wekken we onze eigen stroom op met zonnepanelen op daken, en met windmolens die bewoners met elkaar delen.

Met een sterk en slim elektriciteitsnet houden we de stad gezond, blijven woonlasten betaalbaar en profiteren alle Leidenaars – huurders, kopers en ondernemers – van de voordelen van de energietransitie. Zo maken we Leiden klaar voor de toekomst.

Onze successen

- We hielpen duizend huishoudens met gratis energiecoaches en energiefixers om energiearmoede te bestrijden.
- We hebben een eigen warmtebedrijf opgericht, zodat Leiden zelf de regie heeft over de overstap naar schonere manieren om woningen te verwarmen.

Waarmee gaan we aan de slag?

Van gas naar duurzame warmte

1. Elk jaar halen we 1.200 woningen van het gas en sluiten ze aan op schone vormen van warmte. We beginnen met een netwerk in Leiden Zuidwest dat 7.500 huizen kan verwarmen.
2. We houden de leiding over de manieren waarop we onze huizen verwarmen. Daarom gaan we als gemeente door met ons eigen (publieke) warmtebedrijf.
3. Nieuwe warmtenetten moeten betaalbaar, slim en zuinig zijn. Ze gebruiken nooit meer energie dan nodig is.
4. In wijken waar woningen goed zijn geïsoleerd, streven we ernaar dat nieuwe warmtenetten een lage temperatuur gebruiken. Dat kost minder energie en is vaak ook geschikt om woningen te koelen in de zomer.
5. Warmte uit de haven van Rotterdam mag voor de gebruikers niet tot hogere kosten

leiden dan bijvoorbeeld warmteopwekking in huis of in de buurt. We houden dit project kritisch in de gaten.

6. In wijken zonder warmtenet gebruiken we warmte uit de bodem of het water. Zo voorkomen we dat het elektriciteitsnet overbelast raakt doordat er te veel elektrische warmtepompen in één wijk staan.
7. Zodra er genoeg duurzame warmte is, gaan wijken met stadsverwarming van het gas af. Hiervoor maken we samen met inwoners een stappenplan dat betaalbaar is voor iedereen.

Schone energie opwekken

8. We willen twee keer zoveel zonnepanelen op daken. Dat doen we door samen in te kopen, zodat het goedkoper wordt. Ook geven we hulp via een loket, zodat iedereen makkelijk kan meedoen.
9. Samen met de netbeheerder, de provincie en lokale energiecoöperaties steunen we plannen om gezamenlijk energie op te slaan.
10. We willen zonnestroom zoveel mogelijk gebruiken waar het wordt opgewekt. Daarom willen we een verbinding tussen woningen met zonnepanelen en parkeerplekken mogelijk maken.
11. We wekken samen energie op en hebben daar samen zeggenschap over. Een goed voorbeeld in onze regio is windcoöperatie De Watergeuzen. Omwonenden zijn samen eigenaar van twee windmolens. De winst wordt lokaal verdeeld en ze profiteren allemaal van schone stroom. We willen dat de gemeente dit soort samenwerkingen stimuleert.

Energie en geld besparen

12. Iedere inwoner krijgt gratis energieadvies. Nieuwe huizen bouwen we zo dat er weinig energie nodig is om ze te verwarmen en te koelen.
13. Een goed geïsoleerd huis is duurzamer én goedkoper, omdat energiekosten lager zijn. We steunen daarom groepen die hiermee helpen, zoals Energiefixers071.
14. We verdubbelen het aantal energiecoaches, samen met Energiek Leiden. Zij helpen bewoners om energie te besparen en kosten te verlagen.
15. Het nieuwe warmtebedrijf van de gemeente ondersteunt buurtwarmtenetten (waarbij bewoners zelf een warmtenet regelen) en energiecoöperaties. Zo kan iedereen meedoen.
16. Elke vier jaar houden we een burgerberaad over de energietransitie. Daarin vragen we inwoners hoe zij vinden dat de stad moet overstappen op schone en duurzame energie. Deelname moet makkelijk zijn.

Bedrijven en schone energie

17. Bedrijven in Leiden hebben energie nodig om te verduurzamen. We moeten voorkomen dat zij last krijgen van een overbelast elektriciteitsnet. Samen met ondernemers werken we daarom aan oplossingen.
18. Bedrijventerreinen krijgen eigen energiehubs met zon, wind en opslag. Zo kunnen

bedrijven zelf stroom opwekken en delen. En op deze manier zorgen we dat het energienet niet overbelast raakt.

19. Elk klein en middelgroot bedrijf krijgt een gratis energiescan en een stappenplan om binnen tien jaar klimaatneutraal te worden.
20. We werken samen met Liander aan flexibele stroomcontracten voor bedrijven. Zo is stroom goedkoper buiten de piekuren en blijft het elektriciteitsnet stabiel.
21. We blijven afspraken maken met winkeliers en horeca over energiebesparing: gesloten deuren in de winter en slimme bevoorrading. Terrasverwarming wordt verboden.
22. We steunen het oprichten van een gemeentelijk bedrijf dat als doel heeft om de stad te verduurzamen. Samen, zonder winst als doel, maken we Leiden schoner en duurzamer.
23. We plaatsen sneller nieuwe transformatorhuisjes, samen met Liander. Zo zorgen we dat er in de toekomst genoeg stroom is in de stad. Ze krijgen een nette plek in de wijk en worden mooi afgewerkt met groen of kunst.

5. Mobiliteit

De straat is van ons allemaal. Het maakt niet uit of je jong of oud bent, te voet of met de fiets, bus, trein, of (deel)auto, met of zonder hulpmiddelen. Bewoners en bezoekers moeten zich makkelijk en veilig door, van en naar de stad kunnen bewegen. Er moet genoeg ruimte zijn om een praatje te kunnen maken met de buren, elkaar te ontmoeten of om te spelen op straat. Dat is een basisvoorwaarde voor een eerlijke stad.

Daarom gaan we door met het op de eerste plek zetten van voetgangers en fietsers bij de manier waarop we onze stad inrichten. Bruggen en looppaden maken we toegankelijker en wegen veiliger. We willen dat het openbaar vervoer betaalbaar en toegankelijk is voor iedereen. Fietsen maken we veiliger en we gaan door met het autoluw maken van de binnenstad.

We gaan slimmer om met parkeren. Parkeerplaatsen die niet nodig blijken te zijn, halen we weg, om meer ruimte vrij te maken voor spelen, ontmoeten en wonen. Ook zijn we trots op de stappen die zijn gezet met betaald parkeren. Daardoor vinden bewoners weer makkelijker een parkeerplaats in hun eigen straat, maken we wijken groen en bouwen we meer dan 13.000 woningen.

Onze successen

- We investeerden miljoenen extra in de verkeersveiligheid van Leiden. Op steeds meer plekken verlaagden we de maximumsnelheid naar 30 kilometer per uur, zoals op het Levendaal en de Morsweg.
- We hebben besloten dat er tussen Leiden Centraal en het Rapenburg een voetgangersgebied komt, zonder bussen en auto's, met een groenere Beestenmarkt.
- We maakten de binnenstad voor een groot deel autoluw om meer ruimte te maken voor fietsers, voetgangers en vergroening, en voor schone lucht.
- We bouwden nieuwe fietsenstallingen en fietsparkeerplekken, zoals bij de Lange Mare en op het Rapenburg.
- We pasten onze parkeerregels aan op wat mensen nodig hebben. Leiden heeft nu een van de laagste vergunningtarieven van Nederland. Bezoekers kunnen langer parkeren en mensen met een handicap mogen overal gratis parkeren, ook in de binnenstad.

Waarmee gaan we aan de slag?

Toegankelijke en veilige stad

1. De verkeersveiligheid in Leiden moet veel beter. Vooral voor fietsers is er verbetering

nodig. We blijven daarom werken aan verkeersveiligheid. Gevaarlijke wegen en kruispunten pakken we aan.

2. De stad is van iedereen. Mensen met een rollator, scootmobiel of kinderwagen moeten goed over de stoep kunnen. We maken daarom de stoepen veilig en makkelijk begaanbaar. We halen obstakels snel weg, zoals fout geparkeerde fietsen en auto's.
3. Ook mensen met een beperking moeten zich vrij kunnen bewegen in de stad. We zorgen voor toegankelijke stoepen en pleinen, bruggen en paden. En bij het ontwerpen van straten luisteren we naar mensen met een beperking, zodat we weten wat zij nodig hebben.
4. We richten de stad zo in dat iedereen zich zelfstandig kan verplaatsen. We zorgen voor duidelijke looproutes, minder obstakels en goede bewegwijzering.
5. We beginnen met de aanleg van de 'Groene Lopers' tussen Leiden Centraal en het Rapenburg. Dat zijn straten waar voetgangers alle ruimte krijgen, met veel beplanting en terrasjes. Op de Stationsweg, Steenstraat en Turfmarkt rijden straks geen auto's of bussen meer. Die straten zijn nu nog veel te druk en onveilig. Met de Groene Lopers lossen we dat op.
6. We willen een mobiliteitsfonds voor mensen met een laag inkomen. Zo helpen we mensen met minder geld om zich te kunnen verplaatsen met het openbaar vervoer, de fiets of de deelauto.
7. We maken Leiden stap voor stap drempelvrij. We beginnen bij overheidsgebouwen. Daarna helpen we horeca en bedrijven om hun gebouwen ook toegankelijk te maken.
8. We zorgen ervoor dat parkeervakken voor gehandicapten groter zijn dan gewone parkeervakken, zodat er voldoende ruimte is voor een rolstoel.

Fietsen en wandelen

9. Fietsen en wandelen zijn de beste manieren om je door Leiden te verplaatsen. We bouwen aan veilige en aantrekkelijke routes tussen alle wijken, scholen, stations en buurgemeenten.
10. We vullen de ontbrekende stukken in het fiets- en wandelnetwerk aan. Bijvoorbeeld tussen de Potgieterlaan en de Blauwe Tramstraat.
11. Kinderen moeten vanaf een jaar of 8 veilig alleen naar school kunnen fietsen. We verbeteren schoolroutes en maken schoolzones extra veilig. Ook plekken waar kwetsbare mensen komen, maken we veiliger.
12. We maken veilige oversteekplaatsen voor fietsers en voetgangers, met genoeg tijd om over te steken. Ook voor ouderen en mensen die slecht ter been zijn. Ook komen er meer rustpunten en bankjes.
13. We bieden fietsles aan iedereen die als volwassene wil leren fietsen of zich onveilig voelt in het verkeer. Ook nieuwkomers krijgen via inburgering fietsles.
14. We sluiten aan bij het ANWB Kinderfietsenplan. Zo zorgen we dat elk kind tot 18 jaar een veilige fiets heeft, ook als ouders dat niet kunnen betalen.
15. We geven duidelijk aan waar je wel en niet mag fietsen, vooral in drukke

voetgangersstraten zoals de Haarlemmerstraat.

16. Waar het veilig kan, gaan snorfietzen en scooters naar de rijbaan voor meer ruimte en veiligheid op het fietspad.
17. Bij bushaltes en parkeergarages buiten het centrum kun je straks veilig je fiets stallen of er eentje huren, zodat minder auto's de binnenstad in hoeven.
18. We zorgen voor veel meer fietsparkeerplekken. Waar mogelijk en nodig maken we van autoparkeerplaatsen plekken voor fietsen.
19. Fietsen die fout of te lang geparkeerd staan, halen we snel weg. We controleren strenger in straten waar veel mensen lopen en weinig ruimte is, zoals het Noordeinde en de steegjes bij de Breestraat.
20. Iedereen moet makkelijk de binnenstad in kunnen, ook met een scootmobiel of aangepaste fiets. Daarom komen er meer speciale stallingsplekken.
21. Huishoudens met een laag inkomen kunnen met de Sleutelpas een fiets kopen of laten repareren.

Parkeren en autorijden

22. We maken meer delen van de binnenstad autoluw. Alleen bestemmingsverkeer mag er rijden. Zo komt er ruimte vrij voor groen, bankjes, fietsers en voetgangers. Dit doen we al langer en de ervaringen zijn goed.
23. We beginnen snel met het vernieuwen van het drukke kruispunt de Groote Vink, tussen Stevenshof en Zuidwest, om het daar minder gevaarlijk te maken. We zorgen voor veilige paden, waarbij fietsers en voetgangers gescheiden zijn.
24. Steeds meer straten worden autovrij. Binnen en op de singels geldt 30 km/uur en we handhaven hier streng op.
25. In woonwijken is de auto te gast. Zo kunnen kinderen veilig op straat spelen. Alleen op de hoofdwegen mogen auto's harder rijden.
26. Auto's staan vaak stil en nemen veel ruimte in. We halen daarom sommige parkeerplaatsen weg. Zo ontstaat ruimte voor bomen, kinderen die spelen, bankjes en buurtfeesten. Dit doen we in overleg met de buurt.
27. We onderzoeken of er extra parkeergarages nodig zijn. Ook onderzoeken we 'P&R-hubs' aan de stadsrand. Daar kunnen autogebruikers gratis parkeren en overstappen op bus of deelfiets. We maken hier ook parkeerplaatsen voor te grote personenwagens waarvoor in de stad geen plek is.
28. Onnodig grote personenauto's horen niet in smalle straten. We maken reguliere parkeervakken nooit groter dan ze nu zijn.
29. Grote personenauto's zijn een nog groter gevaar voor fietsers en voetgangers dan kleinere auto's. Daarom weren we auto's met extreme afmetingen uit de stad.
30. Samen met andere steden vragen we Den Haag en Europa om wetten tegen te grote auto's. Zo zorgen we voor heldere regels.
31. Bij nieuwe woningen leggen we alleen parkeerplekken aan die echt nodig zijn. En we zorgen voor deelauto's dichtbij. Zo kunnen we veel meer huizen bouwen, vooral voor jongeren, studenten en starters.
32. Iedereen moet een deelauto kunnen gebruiken. Ook als je minder geld hebt. We

zorgen dat een deelauto betaalbaar blijft en plaatsen meer deelauto's in de stad, zodat er altijd eentje dichtbij is.

33. In 2026 bekijken we of het parkeerbeleid eerlijk en begrijpelijk is voor iedereen. Ook mensen die minder digitaal vaardig zijn, moeten ermee kunnen omgaan. Als daarmee problemen zijn, lossen we dat op.
34. We maken een nieuwe Leidse parkeerapp. Daarin kun je makkelijk alles regelen: bezoekers aanmelden, informatie vinden en zien waar je kunt parkeren. Het blijft mogelijk om bezoekers aan te melden door te bellen en via de website.
35. Het autoluw maken van de binnenstad kan leiden tot meer autoverkeer op de wegen aan de rand van de stad, omdat verkeer soms moet omrijden. Hier nemen we maatregelen om overlast door het geluid van het verkeer te verminderen, bijvoorbeeld met stil asfalt, geluidsschermen en waar mogelijk een lagere rijsnelheid.

Goed openbaar vervoer

36. We willen vaker treinen tussen Leiden en Utrecht. Daarvoor moet het spoor worden verdubbeld, zodat er vier treinen per uur kunnen rijden. We werken hiervoor samen met de provincies Zuid-Holland en Utrecht.
37. De problemen met het nieuwe busbedrijf laten zien dat openbaar vervoer niet om winst moet draaien. We willen daarom een publiek busbedrijf, samen met de provincie, als het huidige contract afloopt. Veel Leidenaars zijn afhankelijk van de bus. Daarom blijven we ons inzetten voor betrouwbaar vervoer en spreken we de provincie en Qbuzz aan als het misgaat.
38. We willen meer buslijnen en bussen die vaker rijden, ook 's nachts. Bewoners moeten van wijk naar wijk kunnen reizen zonder altijd via Leiden Centraal te moeten en over te stappen.
39. We zorgen voor meer bushaltes op plekken waar daar behoefte aan is, met voldoende beschutting tegen slecht weer.
40. Er komt bij de gemeente een OV-coach voor mensen die hulp nodig hebben bij reizen met bus of trein. Zo leren ze zelfstandig reizen, ook als ze bang zijn of een beperking hebben.
41. We starten een lokale elektrische fietstaxi voor mensen die niet kunnen fietsen of autorijden, of moeite hebben met openbaar vervoer. Reserveren kan makkelijk via de telefoon. Met de Sleutelpas blijft de rit betaalbaar.

Schoner vervoer

42. Iedereen in Leiden heeft recht op schone lucht. In 2040 rijdt daarom al het verkeer zonder uitstoot. Tot die tijd breiden we de zones uit waar geen vervuilende vrachtwagens of bestelauto's mogen komen.
43. Het liefst willen we dat mensen minder auto's hebben, maar we begrijpen dat elektrische auto's nu nodig zijn voor de overstap naar schoner vervoer. Daarom plaatsen we meer laadpunten en onderzoeken we hoe mensen hun auto kunnen laden met eigen zonnepanelen. Laadkabels op de stoep werken we netjes weg, zodat de stoep toegankelijk blijft.

44. Wie een auto weg doet en kiest voor de fiets, krijgt tijdelijk een (elektrische) leenfiets van de gemeente om het fietsen weer op te pakken.
45. We zorgen voor slim laden met dynamische tarieven bij openbare laadpunten, zodat het elektriciteitsnet minder belast wordt.
46. We streven naar laadpunten waar elektrische auto's kunnen terugleveren aan het elektriciteitsnet ('V2G' of 'Vehicle to Grid'). Hierdoor wordt het elektriciteitsnet minder belast en is er minder verzwaring van het net nodig.
47. Er komen meer pakketpunten, zodat er minder busjes door de wijken rijden. Dat geeft meer ruimte voor kinderen om te spelen.
48. Langs grote waterwegen maken we punten waar goederen ingeladen kunnen worden, voor vervoer over water. Bedrijven sluiten we daarop aan.
49. Op het water stappen we over op varen zonder uitstoot. Er komt een zone waar alleen schone boten mogen varen.
50. We bouwen een netwerk van laadpunten voor elektrische boten.

6. Jeugd en onderwijs

In Leiden moet ieder kind zich veilig, vrij en gezien voelen. We bouwen aan een stad waar kinderen kunnen opgroeien tot zelfstandige, gelukkige mensen. Waar ruimte is om te leren, te spelen, fouten te maken en zichzelf te zijn. Wie hun ouders ook zijn.

Het onderwijs is daarvoor heel belangrijk. Sommige kinderen hebben voor succesvolle scholing extra ondersteuning nodig. Daarom investeren we in gelijke kansen op school. We ondersteunen kinderen die achterlopen met leren of die het thuis moeilijk hebben. We zorgen dat scholen ruim en goed verlicht zijn en dat ze schone lucht hebben.

Kinderen groeien niet alleen op school, maar ook thuis en in de buurt. Soms gaat dat vanzelf. Soms is daarbij hulp en zorg nodig. Dan moeten kinderen en ouders kunnen rekenen op ondersteuning die werkt. Met vaste gezichten, dichtbij huis. Met zorg die niet stopt op je achttiende, als je nog lang niet alles zelf kunt.

De jeugd gaat naar buiten. Om te bewegen, te hangen, en te ontdekken. Daarom maken we ruimte voor hen: op schoolpleinen, in parken en op straat. Want buiten zijn hoort bij opgroeien. Net als een school die niet alleen draait om cijfers, maar ook om muziek, vriendschap, natuur en burgerschap.

Met de universiteit, hogeschool en MBO's is Leiden ook een echte studentenstad. Leiden moet de ideale stad zijn om jezelf te ontwikkelen en uit te vinden waar je goed in bent.

Onze successen

- Met onze aanpak voor gelijke kansen hebben meer Leidse kinderen kans om alles uit hun talenten te halen.
- Bij het bouwen of verbouwen van schoolgebouwen houden we voortaan rekening met een inclusieve en toegankelijke stilteruimte.
- Door onze inzet doen mbo-studenten nu mee aan de EL CID, het introductieprogramma voor Leidse studenten.
- Hoewel er nog veel moet gebeuren, hebben we jeugdhulp sneller en beter gemaakt.

Waarmee gaan we aan de slag?

Gelijke kansen voor ieder kind

1. In Leiden willen we gezonde scholen: frisse lokalen, een fijne sfeer en genoeg ruimte. We knappen schoolgebouwen op en bouwen nieuw waar nodig. We vragen hiervoor ook steun van de landelijke overheid.
2. Ongelijkheid begint vaak al vroeg. Dat willen we voorkomen. Daarom krijgt de GGD genoeg middelen om hun werk goed te doen, zoals het op tijd opsporen van

gezondheidsproblemen en het zorgen voor een gezonde start voor ieder kind. We investeren ook in goede peuterspeelzalen, zodat alle kinderen dezelfde kansen krijgen.

3. We maken één samenhangende aanpak voor jongeren van 15 tot 35 jaar, zodat iedere jonge Leidenaar gelijke kansen krijgt om zich te ontwikkelen.
4. Brugfunctionarissen zijn contactpersonen tussen school en thuis. Zij zien het snel als een kind hulp nodig heeft en zorgen dat die hulp er komt. Zo krijgt ieder kind de steun die het nodig heeft. We steken hier extra geld in.
5. We helpen scholen om kinderen te leren respect te hebben voor elkaar. Iedereen hoort erbij, ongeacht afkomst, geloof, kleur of seksuele voorkeur.
6. Onderwijs met extra hulp moet dichtbij zijn, voor ieder kind dat het nodig heeft. Kan dat niet, dan regelen we vervoer en ondersteuning.
7. Het vorige kabinet heeft bezuinigd op de Onderwijskansenregeling. Daardoor krijgen sommige kinderen minder kansen op school. In Leiden gaan we dit tegen. We behouden de subsidie voor het Jeugdeducatiefonds. Dit fonds helpt kinderen op de basisschool die in armoede leven.
8. We blijven investeren in de Leidse Gelijke Kansen Aanpak. Dat is een programma waarin we samen met partners (zoals Kansrijk Onderwijs Leiden) werken aan gelijke kansen voor iedereen.
9. Familiescholen zijn plekken waar school en opvang samenwerken. Zij geven kinderen en gezinnen brede steun. We gaan het aantal Familiescholen uitbreiden en beginnen hiermee in de Merenwijk en de Stevenshof.
10. We werken aan gemengde scholen. Met centrale aanmelding zorgen we dat kinderen uit verschillende buurten elkaar ontmoeten.
11. Alle kinderen moeten goede schoolspullen, bijles en huiswerkbegeleiding kunnen krijgen. Dit kan via de Sleutelpas. Zo krijgen ook kinderen uit gezinnen met weinig geld de hulp die ze nodig hebben.
12. We regelen gastlessen op scholen over geld en schulden, zodat kinderen leren omgaan met geld.
13. Leren is meer dan taal en rekenen. Kinderen moeten ook kunst en cultuur meemaken. We vragen organisaties in de stad om scholen om inspirerende en praktische lessen aan te bieden, waarbij kinderen meedoen en op pad gaan.
14. Schoolreisjes, sportdagen en culturele uitjes zijn er voor alle kinderen. Ook als je opgroeit in een gezin met weinig geld. Daarom maken we een solidariteitsfonds voor de vrijwillige ouderbijdrage. Ouders betalen de bijdrage niet meer direct aan de school. Het geld gaat in één grote pot. Het wordt daarna eerlijk verdeeld over alle scholen in Leiden. Zo hebben scholen in rijkere én armere wijken dezelfde kansen.
15. Schoolpleinen maken we groener en leuker. Met bomen, schaduw en fijne plekken om te spelen. Dat is goed voor de gezondheid van kinderen, voor hun concentratie in de klas én voor het speelplezier.
16. We steken meer geld in bibliotheken in de wijken. Een bibliotheek helpt om meer mensen beter te leren lezen en schrijven. En het zorgt voor een fijne ontmoetingsplek voor iedereen.

Zorg voor de jeugd

17. Kinderen moeten snel en dichtbij huis hulp krijgen als dat nodig is. Dat voorkomt grotere problemen later. Hulp in de wijk is de beste manier om dat te doen. Zo hoeven kinderen later minder vaak naar dure en zware jeugdzorg.
18. Hulp draait om gezinnen, niet om regels en verschillende loketten. Als er hulp nodig is, krijgen gezinnen één duidelijk plan en vaste gezichten. We kiezen voor kleine teams dichtbij huis, zodat kinderen en ouders snel hulp krijgen. Zo kunnen kinderen veilig en prettig opgroeien.
19. Jeugdteams en Sociaal Wijkteams gaan beter samenwerken. Gezinnen krijgen zo sneller de juiste hulp. We werken ook samen met de regio om jeugdzorg goed en betaalbaar te houden.
20. Wachtlijsten in de jeugdzorg pakken we aan door sneller lichte hulp te geven, vrijwilligers in te zetten en instellingen aan hun afspraken te houden.
21. Er komt meer aandacht voor kinderen en jongeren met een lichte verstandelijke beperking, binnen de jeugdhulp maar ook in het onderwijs. Deze groep wordt vaak niet herkend, waardoor jongeren geen hulp krijgen en niet goed kunnen meedoen in de samenleving.
22. Hulp stopt niet als je 18 wordt. We helpen jongeren bij de overstap naar zorg voor volwassenen. Zo staan ze er niet alleen voor.
23. Jongeren praten mee over de hulp die ze krijgen. Hun stem telt vanaf het begin.

Jongeren en studenten

24. Het welzijn van jongeren staat voorop. We doen zoveel mogelijk om te zorgen dat zij zich goed voelen, niet alleen lichamelijk maar ook mentaal.
25. Jongeren hebben recht op ontmoetingsplekken. In elke wijk maken we geschikte ruimte waar tieners elkaar kunnen treffen.
26. Gratis sporten moet altijd en overal kunnen: op trapveldjes, skatebanen en basketbalplekken.
27. Sport moet betaalbaar blijven. Studentensport is er voor alle studenten, ook voor mbo'ers. We zorgen voor goedkope sportabonnementen en openbare sportplekken.
28. We helpen jongeren die zonder diploma het mbo verlaten snel aan werk, samen met praktijkcollege Het Metrum.
29. Alle studenten zijn gelijk: mbo, hbo en universiteit. Dat geldt ook voor waar ze mogen uitgaan. Discriminatie in het nachtleven pakken we aan.
30. Iedere student en jongere verdient een betaalbare kamer om in te wonen. We treden streng op tegen huisjesmelkers en slechte verhuurders.
31. Het is belangrijk dat studentenverenigingen aandacht besteden aan het mentale welzijn van hun leden. Goede ideeën binnen de vereniging, zoals een welzijnsweek, steunen we financieel.

32. Studenten horen bij de stad. Evenementen zoals de Langste Leidse Tafel en de Rapenburgrace steunen we. Ook blijft de denktank Student & Stad, waar studenten meedenken over Leiden.

7. Zorg en sport

Goede zorg, gezond leven en ruimte om te bewegen zijn belangrijk voor het welzijn van alle Leidenaren. Gezondheid is geen eigen verantwoordelijkheid, maar een kwestie van solidariteit en rechtvaardigheid. Naar elkaar omkijken, gezond opgroeien en leven moet volgens GroenLinks-PvdA dan ook voor iedere Leidenaar vanzelfsprekend zijn.

Samen bouwen we een Leiden waarin gezondheid geen privilege is, maar een basisrecht. Waarin zorg niet draait om concurrentie en winst maken, maar om mensen.

We investeren in het voorkomen van gezondheidsproblemen en zorgen dat alle wijken en bewoners dezelfde kansen krijgen. Want waar je woont, mag nooit bepalen hoe oud je wordt. De gemeente werkt daarom ook aan zorgzame wijken. Daarin krijgen ouderen en kwetsbare inwoners wat ze nodig hebben - zoals goede zorg dicht bij huis.

Maar gezondheid gaat ook om lekker in je vel zitten, meedoen zoals jij dat wil, gezonde voeding én ruimte om te bewegen. Daarom investeren we niet alleen in goede zorg, maar ook in dat wat Leidenaren gezonder en gelukkiger maakt.

Mensen die voldoende bewegen leven gemiddeld langer en gelukkiger. Ook zorgt sport voor verbinding en ontmoeting. Wij zetten daarom in op mogelijkheden om te sporten voor iedereen – wat je leeftijd, inkomen of achtergrond ook is. Met de Leidse Sleutelpas maken we dat voor iedereen betaalbaar.

Onze successen

- We hebben voor elkaar gekregen dat gezinnen met meerdere problemen de best passende hulp krijgen, ook als we daarvoor moeten afwijken van de regels.
- We helpen mensen met meerdere problemen met één vaste contactpersoon (de maatwerkfunctionaris) die alle hulp op elkaar afstemt, zodat zij sneller ondersteuning krijgen en niet van het kastje naar de muur worden gestuurd.
- Sinds 2025 hoeven mensen die hulp nodig hebben via de Wmo (wet maatschappelijke ondersteuning) niet meer elke paar jaar opnieuw een aanvraag te doen. Ze krijgen vaker meteen hulp voor langere tijd.
- We gaven als gemeente de aanpak van femicide (moord op vrouwen, vaak door hun ex of partner) een vaste plek in onze inzet op veiligheid. We zorgden voor betere hulp en signalering.
- We hebben ervoor gezorgd dat kinderen in Leiden geen last krijgen van de regionale bezuinigingen op zorg voor kwetsbare kinderen.
- We zorgden dat Leidenaren met een online systeem op een makkelijke manier sportvoorzieningen kunnen reserveren en er is compensatie gekomen voor sportverenigingen die worstelden met hoge energiekosten.

Waarmee gaan we aan de slag?

Zorg dichtbij huis

1. Iedereen in Leiden moet toegang hebben tot passende zorg. Zorg draait niet om cijfers of winst, maar om mensen – om aandacht, nabijheid en solidariteit.
2. Veel mensen weten nu niet waar ze terecht kunnen voor zorg, ook mantelzorgers niet. Dat moet beter. Daarom laten we teams in de wijk beter samenwerken, zodat iedereen de juiste hulp kan vinden. In elke wijk willen we één duidelijk loket voor vragen over zorg of hulp, het liefst in het Huis van de Buurt.
3. Sommige mensen hebben meerdere problemen tegelijk, zoals schulden, zorg of wonen. Zij krijgen hulp van een maatwerkfunctionaris: één vaste contactpersoon die alle hulp regelt en zorgt dat alles goed op elkaar aansluit. Zo voorkomen we dat mensen van het kastje naar de muur worden gestuurd. We zorgen dat hier structurele financiering voor komt.
4. Leiden start een pilot waarmee gezinnen met geldzorgen geen eigen bijdrage voor kraamzorg hoeven te betalen. Zo krijgen alle ouders en kinderen een gezonde start.
5. We willen geen wachtlijsten in de Wmo. Iedereen die recht heeft op zorg moet deze snel kunnen ontvangen. We verkorten waar mogelijk de wachtlijsten voor zorg en voor hulpmiddelen zoals rolstoelen en rollators.
6. Mensen die gebruikmaken van de Wmo betalen meestal een eigen bijdrage. Wie dat niet kan betalen, moet een uitzondering krijgen.
7. Zorg en hulp bij psychische problemen of verslaving moeten makkelijker te vinden zijn in Leiden. We maken de drempel om zorg te vinden lager, zodat mensen sneller steun krijgen.
8. We zorgen voor inlooplekken voor mentale gezondheid, waar bezoekers en ervaringsdeskundigen kunnen deelnemen aan activiteiten die helpen bij het herstel van mentale problemen.
9. We willen meer mensen en middelen voor de sociale wijkteams, buurthuizen en ontmoetingsplekken in de buurt. Voor veel mensen, bijvoorbeeld voor alleenstaanden, is het buurthuis de huiskamer van de wijk.
10. We zorgen dat medewerkers en vrijwilligers van de gemeente en wijkteams meer kennis krijgen van de omgang met mensen met mentale problemen. Zo krijgen mensen sneller de juiste hulp. Ook zorgen we voor plekken waar bewoners kunnen praten en steun krijgen. Daarbij hebben we extra aandacht voor groepen die meer risico lopen, zoals jongeren en LHBTQIA+-personen.
11. We blijven inzetten op zogeheten ‘bemoeizorg’. Daarmee helpen we mensen die zelf geen hulp vragen, maar wel zorg nodig hebben. Hulpverleners zoeken contact en begeleiden hen naar passende hulp.
12. We willen dat bewoners zelf kunnen kiezen welke zorg ze krijgen en van wie. Dat kan bijvoorbeeld met een persoonsgebonden budget.
13. Zorg moet voor iedereen toegankelijk zijn en blijven. Daarom zorgen we ervoor dat

de zorg in de stad laagdrempelig beschikbaar is, ook voor patiënten die minder digitaal vaardig zijn.

14. We willen dat de zorg in Leiden oog heeft voor verschillen tussen mensen, zoals achtergrond, gender en seksuele voorkeur en dat zorgpersoneel getraind is en begrijpt hoe zij hiermee om moeten gaan. Iedereen moet zich welkom en geaccepteerd voelen. We helpen instellingen daarbij, bijvoorbeeld met het krijgen van het keurmerk 'Roze Loper'. Dat laat zien dat iedereen daar veilig zichzelf kan zijn. We gaan ervoor dat alle ouderenzorginstellingen in 2030 dit keurmerk hebben. We stellen het keurmerk verplicht voor zorgorganisaties die van de gemeente subsidie krijgen, zodra de gemeente nieuwe afspraken met ze maakt.
15. Bij het maken van plannen over zorg vragen we mensen over wie het gaat om advies. Deze ervaringsdeskundigen helpen beleid te bedenken en worden daarvoor betaald. Onze raadsleden vertalen de stem van ervaringsdeskundigen in plannen en uitvoering.
16. We zorgen dat meer mensen naar de tandarts kunnen. Dat kan met een Leidse Tandbus, tandzorg op school of hulp voor mensen die landelijke regelingen niet kunnen gebruiken.
17. We maken voldoende ruimte voor zorg in de stad, zoals huisartsen en fysiotherapeuten. Bij nieuwbouw willen we ook genoeg werkruimte voor zorgverleners, met een betaalbare huur.
18. Er is veel discussie en kritiek over aanbesteden in het sociaal domein. Aanbesteden past vaak niet bij de activiteiten die binnen het sociaal domein worden uitgevoerd. Daarom brengen we in kaart hoe we dit anders kunnen organiseren.

Zorg voor ouderen

19. We willen dat ouderen in Leiden gezond en gelukkig oud kunnen worden. We zorgen voor genoeg plekken waar ouderen in hun eigen wijk kunnen blijven wonen, met passende zorg en ondersteuning dichtbij. De gemeente werkt daarvoor samen met zorgverleners en zorgverzekeraars.
20. Steeds meer mensen worden steeds ouder en blijven langer zelfstandig wonen. Daarom maken we goede plannen voor onze oudere inwoners. In elke wijk komen woonzorgzones: plekken waar woningen, zorg en ontmoetingsplekken samenkomen.
21. We versterken de sociale samenhang in elke buurt. Dat doen we met ouderencoaches, ontmoetingsplekken en ruimte voor ideeën van ouderen zelf.
22. We ondersteunen mantelzorgers. En we hebben extra aandacht voor jonge mantelzorgers. Ze moeten genoeg rust kunnen nemen. Daarom zorgen we voor vervanging als dat nodig is en voor meer mogelijkheden voor dagbesteding en respijtzorg (tijdelijke overname van zorgtaken).
23. We organiseren trainingen en bijeenkomsten voor mantelzorgers en vrijwilligers, samen met de sociale wijkteams en buurthuizen.

Gezond leven

24. Voorkomen is beter dan genezen. We willen dat alle Leidenaars gezond kunnen leven. Daarom geven we veel aandacht aan het voorkomen van gezondheidsproblemen en het verkleinen van verschillen in gezondheid tussen mensen.
25. In elke wijk onderzoeken we of mensen er gezond kunnen leven. We kijken bijvoorbeeld of er genoeg plekken zijn om te bewegen, gezond te eten en elkaar te ontmoeten. Samen met bewoners bespreken we wat beter kan.
26. Samen met scholen, zorgcentra, winkeliers en markten maken we een strategie om gezond eten te stimuleren. De gemeente kiest in de eigen kantine voor gezond voedsel.
27. We moedigen bewoners aan om meer te bewegen en gezonder te leven. Dat doen we met beleid en campagnes die gezond gedrag stimuleren.
28. De GGD blijft zorgen voor goede voorlichting over seksuele gezondheid, het voorkomen van soa's en het tegengaan van ongewenste zwangerschappen. Daarnaast zorgen we voor voldoende budget voor de soa poli zodat de GGD minstens jongeren en kwetsbare groepen kan blijven testen op hiv en soa's. Ook zorgen we voor een verbeterde preventie van hiv door het preventiemiddel PrEP voor een grotere groep gratis of betaalbaar beschikbaar te stellen.
29. Als mensen drugs gebruiken, willen we dat het zo veilig mogelijk gebeurt. Mensen kunnen drugs anoniem laten testen, met aandacht voor de risico's van gebruik. Wie verslaafd is, helpen we met begeleiding en afkicken. De aanpak van problemen door GHB breiden we verder uit met een combinatie van hulp, voorlichting en handhaving.

Sport en bewegen

30. Iedereen moet kunnen sporten. We zorgen voor genoeg plekken en voorzieningen in en rond de stad, samen met de regio. In elk wijkpark met genoeg ruimte komen sportplekken, zoals trapveldjes, klimmuren, schaaftafels en plekken voor crossfit. Zo maken we sporten makkelijk, gratis en dichtbij. We letten hierbij op sociale veiligheid, toegankelijkheid en dat iedereen zich welkom voelt, ongeacht gender en leeftijd.
31. Op scholen komen meer sportlessen, samen met sportverenigingen. Zo kunnen kinderen al jong verschillende sporten leren kennen.
32. Sport is voor iedereen. We willen dat sportverenigingen inclusief zijn, en dat iedereen welkom is – wat je achtergrond, beperking of seksuele identiteit ook is. We helpen verenigingen waar nodig om hun besturen diverser te maken.
33. We willen dat sportverenigingen een eerlijk tarief betalen voor hun sportlocatie. Bedrijven betalen de gewone marktprijs, maar verenigingen een lager, maatschappelijk tarief.
34. Sportvelden van verenigingen moeten ook toegankelijk zijn voor vrij sporten, als ze niet worden gebruikt door de vereniging. Daarvoor maken we duidelijke afspraken en geven we huurkorting voor velden die van de gemeente zijn.

35. We maken de regels voor sportverenigingen eenvoudiger, zodat vrijwilligers zich kunnen richten op wat echt telt: sport mogelijk maken.
36. Leiden richt de stad zo in dat wandelen, fietsen en buitensport eenvoudig en veilig is, met schone paden en veilige oversteekplaatsen.
37. Parken en natuurgebieden blijven open voor sport en ontspanning, zonder schade aan de natuur. We zoeken daarbij steeds een goede balans.
38. We helpen sportverenigingen verder te verduurzamen. Bijvoorbeeld door het delen en hergebruiken van spullen. We helpen ze daarbij.
39. Samen met sportverenigingen vervangen we zoveel mogelijk kunstgrasvelden voor velden waarop iedereen veilig en gezond kan sporten. Voor speeltuintjes en speelveldjes gebruiken we zoveel mogelijk natuurlijke materialen.
40. De buitenzwembaden van Leiden blijven bestaan. Met de Sleutelpas maken we toegang voor iedereen betaalbaar.
41. Topsport inspireert tot bewegen. Daarom steunen we Leidse topsporters en verenigingen die topsportevenementen voor een Leids publiek organiseren.

8. Economie

De economie van Leiden moet Leidenaars centraal stellen. Niet de hoogste opbrengst voor aandeelhouders, maar de grootste maatschappelijke waarde staat voorop. Wij kiezen voor een stad waarin iedereen mee kan doen en waarin welvaart eerlijk wordt verdeeld. Een stad met goed werk, betaalbare ruimte, sterke buurten en eerlijke kansen voor ondernemers, makers en vakmensen.

Met talloze grote en kleine bedrijven, waaronder op het internationaal bekende Bio Science Park, vormen we een economische motor in de regio. Dat betekent ook dat wat wij doen, de toon zet. De afgelopen jaren hebben we daarom hard gewerkt om onze stad en haar economie zowel duurzamer als socialer te maken.

Om een economie te bouwen die klaar is voor de toekomst, hebben we afspraken gemaakt met ondernemers en subsidies opgezet voor de verduurzaming van bedrijven. We vinden dat de grootste bedrijven en de grootste vervuilers het meest moeten bijdragen aan een groene, sociale en inclusieve stad. De komende jaren werken we verder aan een bruisende economie met groene en lokale banen voor onze inwoners.

Onze successen

- We maakten duidelijke en effectieve afspraken met winkels, horeca en ondernemers om het energieverbruik terug te dringen en minder weg te gooien.
- We maakten een plan van aanpak om energie slimmer te gebruiken op de bedrijventerreinen in Leiden.
- We versterkten de samenwerking tussen gemeente en lokale initiatieven die Leidenaars met autisme, ADHD of tegenslag helpen om weer mee te doen.
- Via ontwikkelbedrijf DZB helpen we mensen die door ziekte, een beperking of pech moeilijk werk vinden.

Waarmee gaan we aan de slag?

Werken in Leiden

1. We willen meer goede banen in de stad. Een baan waar je trots op bent, met plezier heen gaat en een goed loon mee verdient.
2. Iedereen moet in Leiden aan een toekomst kunnen werken. We helpen mensen die dat willen om zich om te scholen, bijvoorbeeld naar werk in de zorg, techniek of kinderopvang.
3. De gemeente werkt samen met scholen en werkgevers om betaalbare opleidingen en praktische hulp te bieden, zoals vergoeding van reiskosten, kinderopvang en studiematerialen.

4. Via ontwikkelbedrijf DZB blijven we mensen helpen die door ziekte, een beperking of pech moeilijk werk vinden. We zorgen dat zij passend werk vinden.
5. Werken moet lonen. De gemeente werkt alleen met bedrijven die hun medewerkers eerlijk betalen: minstens 18 euro per uur.
6. Bij nieuwe opdrachten geeft de gemeente voorrang aan bedrijven die zorgen voor eerlijke lonen, gelijke kansen en duurzaamheid. Als het kan, dan geven we voorrang aan Leidse ondernemers. Bedrijven die discrimineren, krijgen geen opdrachten van de gemeente.
7. Elke stagiair verdient een passende stagevergoeding. We maken daar afspraken over met scholen en ondernemers in Leiden.
8. We helpen werkgevers om vluchtelingen aan het werk te helpen. We stimuleren taalles op de werkvloer en helpen bij het regelen van papieren zoals werkvergunningen en een burgerservicenummer.
9. We zorgen dat arbeidsmigranten eerlijk behandeld worden en in goede omstandigheden kunnen werken. Uitzendbureaus die mensen uitbuiten, pakken we hard aan.
10. Sekswork is werk. Seksworkers moeten dan ook veilig kunnen werken. We beschermen hun privacy en zorgen dat zij met respect worden behandeld.
11. We verbeteren de manier waarop zelfstandige seksworkers een vergunning kunnen aanvragen. Dat helpt om onveilig en illegaal werk te voorkomen.

Een groene en eerlijke economie

20. Samen met bedrijven en ondernemers werken we aan een groene en eerlijke economie. We steunen plannen die goed zijn voor mens, natuur en stad.
21. De duurzame economie moet werk opleveren. Denk aan duurzame logistiek, reparatie van spullen of de installatie van duurzame energie.
22. We willen dat grote bedrijven in Leiden iets terugdoen voor de stad. Bijvoorbeeld door te verduurzamen of banen te bieden aan mensen die moeilijk werk vinden door ziekte, beperking of tegenslag.
23. Leiden stimuleert duurzame startups en sociale ondernemers. Ondernemers zoals kringloopwinkels, leerwerkbedrijven en wijkrestaurants krijgen extra steun van de gemeente.
24. We zorgen voor betaalbare werkplekken en broedplaatsen voor ondernemers die Leiden groener en socialer willen maken. De gemeente helpt kleine en startende ondernemers op weg met persoonlijk advies en hulp.
25. We beginnen een netwerk voor sociale ondernemers in de regio. Zo helpen we hen om geld en ondersteuning te vinden. Op die manier steunen we bedrijven die werk bieden aan mensen die wat extra hulp nodig hebben.
26. We maken bedrijventerreinen groener en gebruiken de ruimte daar slimmer. Dat zorgt voor een prettige werkomgeving, lagere kosten voor ondernemers en maakt een wandeling in de pauze een stuk leuker.
27. Als bewoners of organisaties in Leiden een taak van de gemeente beter, slimmer of goedkoper kunnen doen, kunnen zij een aanvraag doen om deze taak zelf uit te voeren.

voeren. De gemeente moet hiervoor duidelijke informatie geven, zodat bewoners weten wanneer ze dit mogen doen en wanneer niet.

28. We willen toerisme dat past bij Leiden: klein, verantwoord en goed verspreid over de stad.
29. De toeristenbelasting in Leiden is nu lager dan in veel vergelijkbare steden. We willen de toeristenbelasting verhogen, en ervoor zorgen dat er meer geld teruggaat naar de stad en de bewoners.

Kennis en onderwijs

30. Kennis is belangrijk voor de Leidse economie. We investeren samen met onderwijs en onderzoekers in innovatie. Deze samenwerking moet kansen bieden aan alle inwoners van Leiden.
31. Leiden is een stad van kennis, maar ook een sociale stad. Nieuwe ideeën ontstaan niet alleen in een lab, maar ook in de wijk en het buurthuis. Bijvoorbeeld als mbo-studenten werken aan slimme oplossingen voor de zorg, buurtbewoners en studenten samen iets doen voor duurzaamheid of organisaties nieuwe ideeën uitproberen in de praktijk. Als gemeente kijken we hoe we dit kunnen steunen.
32. We stimuleren technisch en groen onderwijs. Jongeren moedigen we aan om te kiezen voor opleidingen over duurzaamheid. Samen met scholen, mbo's, werkgevers en organisaties zorgen we dat opleidingen goed passen bij het werk dat nu nodig is. We zorgen ook voor persoonlijke begeleiding en advies, zodat iedereen een opleiding kan kiezen die bij hen past.

Leiden Bio Science Park

33. Samen met bedrijven werken we aan een groener en duurzamer Bio Science Park. We verminderen afval, scheiden het beter en maken het gebied groener. Ook zorgen we voor meer lokale banen en zoeken we samen met bedrijven naar oplossingen voor het volle energienet en andere vragen.
34. We zorgen dat de groei van het Leiden Bio Science Park ook banen oplevert voor mbo'ers, vakmensen en mensen die moeilijk werk vinden. Daarom versterken we de samenwerking tussen deze bedrijven en onderwijsinstellingen zoals de Leidse Instrumentmakers School en mboRijnland.

Winkels en lokale ondernemers

35. Horeca en winkels met lokale, duurzame en sociale producten houden Leiden bruisend. Samen met ondernemers investeren we in aantrekkelijke, veilige en toegankelijke winkelgebieden in elke wijk.
36. We voeren de *Leidse Stempel* in. Zo herken je producten die in Leiden zijn gemaakt: met trots, vakmanschap en kwaliteit.
37. We vernieuwen het gemeentelijk vastgoedbeleid. Organisaties die iets goeds doen voor de stad betalen de gemeente een lagere, betaalbare huur voor hun werkplek.
38. Naast de weekmarkten bij de Kopermolen, het Vijf Meiplein en in het centrum willen we dat er in meer buurten een wekelijkse markt komt - te beginnen met de Kooi.

39. De gemeente zoekt naar manieren om lege panden tijdelijk beschikbaar te stellen voor maatschappelijke en lokale initiatieven, bijvoorbeeld ontmoetingsplekken voor de buurt.
40. We maken met winkeliers en horeca duidelijke afspraken over hoe ze meer energie kunnen besparen. Bijvoorbeeld door deuren in de winter dicht te houden, goederen slim te leveren en te stoppen met terrasverwarming.

9. Hergebruik

Een stad die klaar is voor de toekomst, heeft een circulaire economie. We willen zo min mogelijk verspillen en zoveel mogelijk repareren en hergebruiken. We gaan door met onze successen, zoals het reparatiecafé. Ook krijgen bewoners nog meer mogelijkheden in hun wijk om op een makkelijke manier een steentje bij te dragen aan hergebruik.

Meer hergebruiken betekent ook minder afval. Dat is niet alleen goed voor de wereld en de natuur, maar ook fijner voor bewoners. Iedereen verdient het om in een schone wijk te wonen. Met schone straten en schoon water. We beschermen onze stad en bewoners daarom tegen afval op straat, samen met de mensen in de wijken.

Onze successen

- Leiden werd een landelijke koploper in het bouwen met hergebruikte materialen, en plaatste bijvoorbeeld een tweedehands brug.
- We sloten een akkoord om gebouwen die worden gesloopt zo veel mogelijk circulair te slopen, op een manier die hergebruik van materialen mogelijk maakt.
- We gebruiken afval als grondstof voor nieuwe producten en stimuleren een afvalvrij leven, onder meer met de jaarlijkse Afvalvrije Week.
- We stelden subsidies beschikbaar voor bewoners met goede ideeën voor hergebruik.

Waarmee gaan we aan de slag?

Samen afval verminderen

1. We willen dat Leiden in 2030 de helft minder nieuwe materialen gebruikt. Dat doen we door meer spullen te hergebruiken en minder weg te gooien. In 2050 willen we helemaal circulair zijn: alles wat we gebruiken krijgt dan een nieuw leven. We werken daarbij samen met gemeenten in de regio.
2. De gemeente gaat door met duurzaam inkopen: we letten niet alleen op prijs, maar ook op kwaliteit en hergebruik. Waar het kan, kiezen we voor lokale producten en diensten die opnieuw te gebruiken zijn of gemaakt zijn van gerecycled materiaal.
3. We maken afspraken met bedrijven, winkels en organisaties over minder afval en meer hergebruik van spullen en materialen. Ondernemers die hiermee aan de slag willen, helpen we met advies, praktische hulp en subsidie.
4. Ziekenhuizen doen goed werk, maar zorgen ook voor veel afval. We willen dat verminderen. Daarom gaan we met Leidse ziekenhuizen in gesprek, om samen te zoeken naar oplossingen.

Hergebruik, reparatie en delen

5. We willen meer plekken in de stad waar je spullen kunt laten maken of inleveren voor hergebruik. De gemeente helpt deze plekken met subsidie. Aan de Kenauweg in de Stevenshof bouwen we een Duurzaamheidsplein met een werkplaats, een milieustraat en voorzieningen voor de buurt.
6. We helpen bewoners om zuiniger om te gaan met spullen. We promoten het (laten) repareren van spullen en gaan door met recyclebussen en -wagens in de wijk. Zo kan iedereen makkelijk spullen hergebruiken of inleveren.
7. We stimuleren het delen van spullen, auto's en kennis. Zo maken we slim gebruik van wat er al is en hoeven we minder nieuw te kopen.
8. We organiseren in elke wijk dagen waarop bewoners makkelijk meubels en andere spullen kunnen ruilen of weggeven.

Bouwen met duurzame materialen

9. Leiden is een van de eerste gemeenten die bij de sloop van gebouwen materialen opnieuw gebruikt. Daar zijn we trots op, en we gaan daarmee door. Ook bij het bouwen van bruggen en het opknappen van straten gebruiken we zoveel mogelijk tweedehands onderdelen en materialen.
10. We gebruiken bij bouwen en isoleren herbruikbare en natuurlijke materialen, zoals hout en oud textiel. Daarnaast stimuleren we 'demontabele' bouw, zodat hergebruik in de toekomst eenvoudiger wordt.
11. We richten een bouwmaterialenbank op. Daar kunnen bewoners en bedrijven gebruikte materialen brengen of ophalen, zodat ze een tweede leven krijgen.
12. Bij aanbestedingen geven we voorrang aan bedrijven die elektrische machines gebruiken. Die machines moeten in de regio worden opgeladen met groene stroom.

Scheiden en schone wijken

13. We willen dat afval scheiden voor ondernemers in de binnenstad makkelijker wordt. De gemeente helpt daarbij en brengt ondernemers en afvalverwerkers met elkaar in contact.
14. We blijven plastic, metaal en drankverpakkingen (PMD) achteraf scheiden met machines. Dat levert meer herbruikbaar materiaal op en is makkelijker voor bewoners. Papier, glas en textiel blijven we apart inzamelen.
15. We gebruiken herbruikbare bekers bij evenementen. En we vragen de landelijke politiek om statiegeld op alle wegwerkverpakkingen.
16. Afvalpassen voorkomen dat containers verkeerd worden gebruikt. Huishoudens met meerdere bewoners, zoals studentenhuizen, kunnen extra afvalpassen aanvragen.
17. We gaan de afvalboot meer gebruiken. Die vervoert op een schone manier afval uit de binnenstad naar een verzamelpunt buiten het centrum.
18. In elke wijk komt een makkelijke manier om groente-, fruit- en tuinafval in te leveren, dicht bij huis. Waar dat kan, ondersteunen we buurttuinen en plekken in de buurt waar je compost kunt verzamelen.
19. Samen met bewoners maken we een actieplan tegen zwerfafval in wijken waar dat nodig is. Zo houden we de stad schoon en prettig. We vinden het fijn als bewoners

hun wijk opruimen: zij krijgen daarvoor afvalknijpers en vuilniszakringen die het opruimen makkelijker maken.

10. Kunst en cultuur

Cultuur betekent voor iedereen iets anders: zingen in een koor, dwalen door musea, dat bijzondere standbeeld om de hoek, die fijne kroeg, genieten van een concert of samen 3 oktober vieren. Cultuur geeft kleur en warmte aan onze stad. We zijn trots dat Leiden een rijk en divers aanbod heeft, zowel voor Leidenaars als voor bezoekers.

Meedoen aan kunst en cultuur is voor ons allemaal van groot belang. Met de middelen die we hebben, steunen we daarom zoveel mogelijk de creativiteit van Leidse makers. Op zoveel mogelijk plekken in de stad: in het centrum maar ook daarbuiten. Met activiteiten en kunst in de wijken zorgen we ervoor dat cultuur voor iedereen toegankelijk en dichtbij is.

Leiden leeft overdag en in de nacht. We maken ruimte voor plezier en ontmoetingen, in goed overleg met omwonenden. Met de Sleutelpas zorgen we ervoor dat uitgaan betaalbaar is, zodat iedereen die dat wil kan meedoen. Ook doen we wat nodig is om te zorgen dat iedereen zich welkom en veilig voelt om te zingen, dansen of een drankje te drinken.

Onze successen

- We maakten geld vrij om de bibliotheek in het centrum te vernieuwen en voor een nieuwe muziekschool. De wijkbibliotheken in de Stevenshof en de Kooi kregen een opknapbeurt.
- De Wibar kreeg een permanente vergunning, zodat muziek, kunst en creativiteit hier kunnen blijven samenkomen.
- We maakten de aanvraag van subsidies en vergunningen voor cultuur eerlijker en toegankelijker met begeleiding en één aanspreekpunt voor culturele activiteiten.
- Theater Ins Blau kreeg extra steun zodat ze kunnen blijven bestaan en hun personeel eerlijk loon kunnen betalen. Ook zorgden we voor financiële steun voor popcentrum De Nobel.

Waarmee gaan we aan de slag?

Ruimte voor kunst en makers

1. Leiden groeit. We willen dat het aanbod van kunst en cultuur met de stad meegroeit. Daarbij hebben we speciale aandacht voor levende cultuur, zoals makers, gezelschappen en kunstenaars, want zij zorgen voor een bruisende stad. Eerder kregen sommige culturele organisaties een positief advies voor subsidie, maar geen geld, omdat het budget op was. We proberen hen nu alsnog te ondersteunen. We

maken structureel geld beschikbaar om te zorgen dat de subsidiepot voortaan past bij het makerslandschap van Leiden.

2. De gemeente betaalt kunstenaars een eerlijke prijs voor hun werk.
3. Er komt een nieuwe broedplaats voor startende kunstenaars: een betaalbare plek die lang beschikbaar blijft.
4. Beginnende kunstenaars betalen in hun eerste jaar een lagere huur voor hun werkplek. Zo helpen we nieuwe talenten op weg.
5. Het leven wordt duurder. Amateurkunst mag daar niet onder lijden. Daarom groeit de steun die amateurkunstenaars krijgen van de gemeente elk jaar mee met de inflatie.
6. Er komt elke twee jaar een amateurkunsthuisje. Leidenaars kunnen genieten van optredens en workshops. Met de Sleutelpas is dit gratis.
7. We proberen bij nieuwe bouwprojecten 1% van het budget aan kunst in de openbare ruimte te besteden. Denk aan muurschilderingen, beelden of straatkunst.
8. We realiseren een nieuwe bibliotheek in ZuidWest.
9. De gemeente Leiden maakt ruimte voor lokale (street art) kunstenaars om openbare kunst te maken op geschikte plekken, zoals elektriciteitshuisjes, kale muren en andere objecten. Hiermee stimuleren we creativiteit en maken we de openbare ruimte levendiger.

Cultuur voor iedereen

10. Iedereen moet mee kunnen doen aan kunst en cultuur, ook als je minder te besteden hebt. Met de nieuwe Sleutelpas krijgen inwoners gratis of goedkope toegang tot cultuur en uitgaan. De hulpmiddelen die er nu al zijn, blijven bestaan.
11. We zorgen voor een goede balans: een levendige stad met evenementen en toerisme én een leefbare stad. En we steunen alle vormen van cultuur: Leidens Ontzet, musea, Pride, kunst op straat en meer.
12. We kiezen voor een actief erfgoedbeleid. Dat gaat over het koesteren van onze monumenten en het geven van bescherming aan nieuwe monumenten. Niet alleen stenen, maar ook landschap (zoals park Cronesteyn), onroerend en immaterieel erfgoed.
13. Iedereen moet kunnen genieten van festivals en poppodia. Daarom zorgen we bijvoorbeeld voor prikkelarme ruimtes bij evenementen als Werfpop.
14. Cultuur is er niet alleen in het centrum. We steunen buurthuizen en wijkfestivals.
15. De kermis hoort bij 3 Oktober. We willen dat iedereen eraan toe kan. Daarom onderzoeken we hoe de kermis betaalbaar blijft voor iedereen.
16. De bibliotheek in de Nieuwstraat is de huiskamer van de stad. Iedereen is er welkom. We willen betaalbare horeca en genoeg ruimte voor activiteiten. Inwoners moeten er zelf makkelijk iets kunnen organiseren.
17. De strenge regels voor het organiseren van leuke dingen in de buurt zorgen nu soms juist voor meer overlast. We maken het makkelijker om evenementen te organiseren in de wijk, met minder regels en meer goede afspraken.

18. Culturele plannen moeten elkaar versterken. Daarom werken we samen met bewoners, instellingen en wijkorganisaties zoals het Cultuurkwartier. Zij denken en beslissen mee om de stad levendiger te maken.
19. We versterken de samenwerking tussen scholen en culturele organisaties, zodat alle Leidse kinderen in aanraking komen met kunst en cultuur.
20. Studenten brengen sfeer in de stad. We denken mee over een goede plek waar (lustrum)vieringen kunnen plaatsvinden.

Een bruisend en veilig nachtleven

21. We zoeken één uitgaansgebied waar bars en clubs de tijden waarop ze de deuren sluiten mogen verruimen. Dat doen we in goed overleg met omwonenden. Zo blijft de stad zowel levendig als leefbaar. We staan ook open voor nieuwe nachtclubs en horeca op geschikte locaties.
22. Iedereen moet zich welkom en veilig voelen in het nachtleven. Discriminatie, intimidatie en haat accepteren we niet.
23. We blijven samenwerken met de Leidse Nachtraad. En we benoemen een nachtburgemeester. Die verbindt het nachtleven met de gemeente.

Erfgoed en toerisme

24. Leiden heeft prachtige monumenten. Die beschermen we en we kijken hoe ze duurzamer kunnen worden. We steunen evenementen zoals de Open Monumentendag, waarop bewoners de mooie gebouwen in onze stad kunnen bezoeken.
25. Er komt een hostel in de stad. Zo kunnen jongeren en backpackers goedkoop overnachten en genieten van Leiden.

11. Inclusiviteit

In onze stad moet iedereen zich welkom, zichtbaar en veilig kunnen voelen. Niemand mag worden uitgesloten op basis van afkomst, geloof, seksuele geaardheid, gender of beperking. Maar ook in een diverse stad als Leiden groeit helaas het aantal meldingen van discriminatie. Mensen worden lastig gevallen om wie ze zijn, uitgesloten op de werkvloer of lopen letterlijk vast in de stad, omdat een gebouw, straat of loket niet toegankelijk is.

We kiezen voor een stad waar je ruimte krijgt om jezelf te zijn – wie je ook bent en van wie je ook houdt. Dat vraagt om lef, samenwerking en duidelijke keuzes. We zorgen dat de gemeente verantwoordelijkheid neemt in het tegengaan van discriminatie en racisme. Bijvoorbeeld met anonieme sollicitaties, steunpunten voor wie hulp nodig heeft, een sterke en gesteunde LHBTQIA+-gemeenschap en plekken waar mensen zichzelf kunnen zijn.

Onze successen

- We maakten samen met de LHBTQIA+-gemeenschap een actieprogramma voor welzijn en veiligheid en maakten hier structureel geld voor vrij.
- We gaven zichtbaarheid aan de regenbooggemeenschap met een kunstwerk, vlaggen, steun aan Pride Leiden en genderneutrale toiletten.
- We verbeterden de toegankelijkheid van Leiden met rolstoeltoegankelijke gebouwen, visuele communicatie voor slechthorenden en uitvoering van het VN-verdrag Handicap.
- Er is voortaan een coördinator diversiteit, inclusiviteit en gelijkwaardigheid bij de gemeente om te werken aan gelijke kansen voor iedereen.
- We maakten geld vrij om straatintimidatie aan te pakken, met trainingen voor BOA's en campagnes zoals 'Ben je oké?'.
- We zorgden dat er monumenten komen om het koloniale en slavernijverleden van onze stad zichtbaar te maken en te herdenken.

Waarmee gaan we aan de slag?

Een toegankelijke stad

1. De gemeente praat en schrijft altijd in duidelijke, vriendelijke en genderneutrale taal. We zorgen dat brieven of websites wanneer nodig bijvoorbeeld ook in het Engels of Arabisch beschikbaar zijn. Zo nodig helpen we met het vinden van een tolk.
2. We zorgen voor meer openbare en rolstoeltoegankelijke toiletten. We beginnen in de binnenstad en het Singelpark.
3. We gaan door met het beter toegankelijk maken van openbare gebouwen, bushaltes en loketten. Deze worden rolstoelvriendelijk en toegankelijk voor mensen met een beperking. We moedigen horeca en musea aan dit ook te doen.
4. We zorgen ervoor dat de gemeente altijd toegankelijk en bereikbaar blijft zonder

digitale middelen, zodat ook mensen die niet goed kunnen omgaan met computers of smartphones, mee kunnen blijven doen.

5. We steunen bibliotheken, ook financieel, om mensen die minder digitaal vaardig zijn te helpen in de digitale wereld.
6. Samen met winkeliers werken we aan rustige winkelmomenten, zonder muziek en met minder fel licht. Zo kunnen ook mensen die gevoelig zijn voor prikkels rustig winkelen.
7. Leiden werkt samen met mensen met een beperking om te zorgen dat iedereen goed mee kan doen in de stad. We zorgen dat gebouwen, wegen, informatie en activiteiten voor iedereen toegankelijk zijn. Dat doen we omdat Nederland het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking heeft ondertekend. In dit verdrag staat dat iedereen, met of zonder beperking, gelijke kansen moet hebben.

Ruimte en respect voor LHBTQIA+

8. We blijven werken aan het verbeteren van de veiligheid, acceptatie en het welzijn voor LHBTQIA+-personen. Daarom komt er stevig nieuw beleid als opvolger van het Programma Leiden Inclusief.
9. Pride Leiden is een aanwinst voor de stad, voor de zichtbaarheid van de LHBTQIA+-gemeenschap. Pride Leiden krijgt daarom blijvende steun van de gemeente en wordt door de gemeente gepromoot.
10. We zorgen voor ontmoetingsplekken voor LHBTQIA+-personen, vooral voor mensen die minder makkelijk anderen ontmoeten, zoals ouderen. Scholen helpen we om deze plekken voor jongeren te regelen.
11. We zorgen voor opvang voor LHBTQIA+-jongeren die thuis niet veilig zijn.
12. Scholen moeten van de wet iedereen accepteren, wat voor achtergrond, identiteit of overtuigingen zij ook hebben. De gemeente ondersteunt scholen daarbij. Ook helpt de gemeente scholen les te geven over seksualiteit, gender, respect en acceptatie als zij daarbij tegen problemen aanlopen. Zo leren kinderen dat iedereen mag zijn wie die wil zijn.
13. We ondertekenen net als in 2018 en 2022 het Leidse Regenboogstembusakkoord van COC Leiden en voeren deze uit.
14. Leiden ondertekent de Nederlandse Intersekseverklaring. Daarmee zeggen we dat ook intersekse personen (met een lichaam dat zowel mannelijke als vrouwelijke kenmerken heeft) veilig, zichtbaar en gelijkwaardig moeten kunnen leven.
15. We maken het team Roze in Blauw bekender in Leiden. Dat is een speciaal politieteam dat LHBTQIA+-personen helpt die slachtoffer zijn van haat of geweld.
16. De gemeente Leiden geeft het goede voorbeeld als inclusieve werkgever. De gemeente stimuleert en ondersteunt netwerken voor diversiteit binnen de organisatie, en sluit zich aan bij Workplace Pride.
17. Bij de Groene Loper komt er een inclusief kunstwerk dat de waarden van onze stad uitdraagt. Dit kan bijvoorbeeld een regenboogzebrapad zijn of iets anders dat laat zien: iedereen is welkom in Leiden, ongeacht achtergrond, kleur, gender, geloof,

etniciteit of geaardheid.

Divers en verbonden

18. We willen dat mensen met verschillende achtergronden elkaar vaker ontmoeten, bijvoorbeeld op school, op het werk of bij sportclubs. De gemeente werkt aan manieren om 'bubbels' te doorbreken. We maken ruimte voor ontmoeting, zorgen voor activiteiten die voor iedereen toegankelijk zijn en nodigen Leidenaars uit voor bijeenkomsten en evenementen.
19. Leiden krijgt ook de komende vier jaar een wethouder voor diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid.
20. De gemeente blijft het goede voorbeeld geven: we willen dat het personeel net zo divers is als de stad. Daarom maken we gebruik van anoniem solliciteren.
21. We passen regels voor subsidies en aanbestedingen aan, zodat organisaties die werken aan diversiteit en gelijkwaardigheid meer steun krijgen.
22. Gezinnen zijn er in alle vormen. De gemeente houdt in plannen rekening met kinderen die opgroeien in verschillende soorten gezinnen.
23. We blijven het koloniale verleden van Leiden herdenken. De viering van Ketikoti krijgt daarom een centrale plek in de stad. We blijven ons inzetten voor monumenten in de stad die herinneren aan het slavernijverleden.
24. We zorgen voor een islamitische begraafplaats in de regio Leiden.

Gelijke kansen voor iedereen

25. De gemeente zorgt dat iedereen gelijke kansen krijgt bij het vinden van werk of een stage. We doen dat met campagnes, trainingen voor werkgevers en veilige meldpunten. Mensen die discriminatie ervaren bij het zoeken naar werk of een stage krijgen extra begeleiding.
26. We helpen werkgevers om inclusiever te worden. Dat doen we met trainingen over het herkennen van discriminatie en het creëren van een veilige werkplek.
27. De gemeente bedenkt beleid samen met mensen die er zelf mee te maken hebben. Hun ervaring helpt om betere keuzes te maken.
28. We blijven werken aan het tegengaan van discriminatie, antisemitisme, islamofobie en uitsluiting van minderheden.

12. Veiligheid

Veiligheid is een grondrecht. Iedereen moet zich vrij en beschermd voelen in de eigen wijk, op straat en onderweg. Dat vraagt om zichtbare aandacht voor veiligheid, voldoende handhaving en sterke gemeenschappen. We zorgen voor een wijkgerichte aanpak van criminaliteit, inbraken, oplichting en overlast. We investeren in jongeren en buurten, want preventie werkt beter dan alleen maar straffen.

Wijkagenten zijn zichtbaar en aanspreekbaar aanwezig in de stad. We ondersteunen vrouwen en minderheden die te maken krijgen met straatintimidatie of geweld. Bij onbegrepen of verward gedrag zorgen we voor goede hulpverlening en tegelijk voor bescherming van de omgeving. Zo blijft de buurt veilig en leefbaar voor iedereen.

Onze successen

- We gaven meer geld aan succesvolle programma's die jongeren uit de criminaliteit houden, zoals PIT, Dealbreakers en de stedelijke jeugdaanpak.
- We zorgden voor meer boa's op straat, zodat Leiden veiliger werd en blijft.
- We brachten online radicalisering, vooral onder jongeren, nadrukkelijk onder de aandacht en pakken het aan met bewustwording en preventie.
- We maakten voldoende middelen vrij om ondermijning tegen te gaan, waarbij de onderwereld zich met de bovenwereld mengt.

Waarmee gaan we aan de slag?

Een veilige stad voor iedereen

1. Voorkomen is beter dan straffen. De gemeente werkt daarom samen met politie, wijkteams en bewoners om criminaliteit te voorkomen. Want een veilige stad begint met goed onderwijs, sterke zorg en een prettige buurt. We pakken ondermijning aan: samen met politie en wijkorganisaties houden we criminaliteit uit de buurten en de stad.
2. We kiezen voor een wijkgerichte aanpak. Dat betekent dat bewoners, wijkagenten, sociale werkers en jongerenwerkers samenwerken om overlast te voorkomen.
3. Jongeren die de fout ingaan, krijgen hulp en een tweede kans. Ze worden aangesproken op hun gedrag en leren wat beter kan. Met coaching en begeleiding helpen we hen om weer goed mee te doen in de samenleving.
4. We starten een campagne tegen vrouwenmoord (femicide). We zorgen dat er meer aandacht komt voor welke signalen kunnen wijzen op een gewelddadige relatie.
5. Er komt een centraal en fysiek meldpunt waar iedereen makkelijk melding kan doen van discriminatie, intimidatie of ander ongewenst gedrag. Dit steunpunt is zichtbaar aanwezig in het uitgaansleven. Het meldpunt reageert altijd op meldingen en werkt met een divers team.

6. In Leiden moet iedereen - ook elke vrouw - zich veilig voelen. We pakken intimidatie op straat aan met boa's die goed zijn getraind. We zorgen voor lessen op scholen over respect, grenzen en hoe je elkaar kunt helpen bij (seksuele) intimidatie. Ook voeren we campagnes om mensen bewust te maken van hun rol als omstander. Scholen, jongerenwerk en politie werken samen om problemen vroeg te zien en aan te pakken.
7. Op drukke avonden in het centrum houden boa's en politie extra toezicht om overlast en onveilige situaties te voorkomen. We gebruiken slimme straatverlichting die prettig is voor mensen en goed voor de natuur en dieren.
8. Voor mensen die meer risico lopen om slachtoffer te worden van criminelen biedt de gemeente advies aan huis en kleine aanpassingen zoals betere sloten of verlichting.
9. Rond de opvang van dak- en thuislozen komt meer toezicht en begeleiding en eventueel extra maatregelen, zodat omwonenden én cliënten zich veilig voelen. We letten daarbij goed op de situatie in het Energiepark.
10. Veiligheid gaat hand in hand met privacy. De gemeente beperkt het gebruik van camera's die mensen in de gaten houden en plaatst geen nieuwe. We vragen bedrijven en bewoners om camera's die op straat gericht zijn te verplaatsen. We maken een uitzondering voor camera's die het verkeer veiliger maken of die bij het station.
11. Het afsteken van vuurwerk door burgers wordt vanaf 2026 verboden door een landelijke wet. De gemeente gaat vanaf dan streng handhaven, om de veiligheid, de gezondheid, het milieu en de rust in de wijken te beschermen rond oud-en-nieuw.

Digitale veiligheid

12. We zetten in op het versterken van digitale weerbaarheid van kinderen, jongeren en hun opvoeders, zodat zij veilig en bewust hun weg kunnen vinden in de snel veranderende online wereld.
13. We creëren smartphonevrije zones op scholen, in speeltuinen, buurthuizen en sportverenigingen, zodat er meer ruimte ontstaat voor rust, ontmoeting en een gezonde digitale balans voor alle Leidenaren, jong en oud.
14. In bibliotheken en buurthuizen organiseren we gratis cursussen over online veiligheid voor ouderen en andere kwetsbare groepen.

13. Lokale democratie

Samen maken we de stad. Door elkaar te helpen, maar ook door mee te beslissen over veranderingen en verbeteringen. In Leiden doen we dat op verschillende manieren: met inspraakavonden, bezoeken aan buurthuizen, de Jongerenraad, het Burgerberaad, maar bijvoorbeeld ook de stadsenquête en het LeidenPanel.

Maar het kan altijd beter, want nog niet elke Leidenaar voelt zich betrokken. Niet iedereen heeft het idee dat de politiek voor ze klaarstaat en hun stem wordt gehoord. Dat gaan we veranderen, door te zorgen dat er meer contact is tussen de stad en haar inwoners.

Leidenaars weten zelf als geen ander wat het beste is voor hun buurt en omgeving. Daarom versterken we de burgerparticipatie in Leiden. Dit doen we op een manier die de stad sterker maakt en mensen verbindt. Want alleen met de waardevolle ideeën van alle inwoners bouwen we aan een nog fijner, mooier en socialer Leiden.

Dat kan alleen als we praten in begrijpelijke taal. En als iedereen de vrijheid voelt om meningen te uiten. Niet alleen bij het meedenken over beslissingen, maar ook tijdens demonstraties. Waar rechtse partijen in het land steeds harder schreeuwen om het recht op demonstreren in te perken, beschermen wij in Leiden dit basisrecht van onze bewoners.

Onze successen

- We hebben een Jongerenraad en Kinderraad opgericht, zodat kinderen en jongeren uit Leiden kunnen meedenken over plannen van de gemeente.
- We lieten medewerkers van de gemeente zich trainen in duidelijke taal, zodat zij beter en begrijpelijker kunnen communiceren met bewoners.
- We organiseerden het eerste Leidse burgerberaad over schone energie, waar 150 inwoners samen advies gaven over de energietransitie in onze stad.
- We verlaagden de drempel om te demonstreren. Zo kun je een demonstratie nu anoniem aanmelden en hoef je geen lange vragenlijst meer in te vullen.
- We dienden het voorstel *Levendige Lokale Democratie* in: een stappenplan om inwoners beter te betrekken bij de Leidse politiek.

Waarmee gaan we aan de slag?

Sterk in de wijk

1. Wijkverenigingen en bewoners zijn de oren en ogen van de buurt. De gemeente moet hier beter gebruik van maken. Bewoners hebben veel kennis over hun wijk en die nemen we serieus.

2. Buurten en wijken krijgen een eigen budget van 200.000 euro voor verbeteringen in hun buurt. Bewoners kunnen ideeën indienen om de buurt en het contact met elkaar beter te maken. We voeren de plannen uit die de meeste stemmen krijgen in de buurt. Zo kunnen bewoners zelf beslissen over het verbeteren van hun buurt.
3. Wanneer bewoners of groepen in gesprek zijn met de gemeente over plannen voor hun wijk of de stad, moeten zij waar nodig kunnen beschikken over onafhankelijke en professionele ondersteuning en deskundigheid.

Samen beslissen

4. Bewoners moeten altijd met een medewerker van de gemeente kunnen praten. Online contact helpt, maar werkt niet voor iedereen. Iemand spreken kan in het stadskantoor, maar ook op andere plekken, zoals in de bibliotheek of in een buurthuis.
5. We maken het contact tussen inwoners en de gemeente eenvoudiger en persoonlijker. Bij grote veranderingen organiseren we bijeenkomsten waar mensen kunnen meedenken. Ook vraagt de gemeente vaker naar de mening van bewoners en organiseren we vaker burgerberaden. Dat is een goede manier om te luisteren naar mensen met verschillende achtergronden en meningen.
6. We werken aan een 'levendige lokale democratie', waarmee we bewoners beter betrekken bij hoe we samen keuzes maken voor de stad. We nodigen bewoners bijvoorbeeld uit op het stadhuis, voor een rondleiding. Ook zoeken we bewoners vaker op, bijvoorbeeld op de markt.
7. We blijven de jaarlijkse enquête en het Leidenpanel gebruiken. Daarmee bereiken we inwoners met verschillende achtergronden. Zo weten we wat de mensen in Leiden belangrijk vinden.
8. Leiden past bij nieuwe plannen de landelijke generatietoets toe. Daarmee maken we duidelijk wat de effecten zijn voor huidige en toekomstige generaties.

Je stem laten horen

9. Wij staan volledig achter het recht om te demonstreren en te staken. De gemeente zorgt dat Leidenaars dit recht gemakkelijk kunnen gebruiken. Het aanmelden van een demonstratie moet eenvoudig zijn. We hebben direct en duidelijk contact met organisatoren en bespreken na afloop hoe het ging.
10. De gemeente wil elke demonstratie mogelijk maken. Ook als die niet of laat is aangemeld. De burgemeester mag een demonstratie alleen verbieden als dat echt nodig is. Medewerkers van de gemeente en de politie krijgen goede training over mensenrechten en het demonstratierecht.
11. We starten een campagne om Leidenaars te laten weten dat zij het recht hebben om te demonstreren.
12. Iedereen moet ideeën om de stad beter te maken, makkelijk kunnen presenteren aan de gemeente. Daarvoor komen speciale avonden. De gemeente helpt bewoners met kansrijke plannen op weg om ze uit te voeren.

13. De stem van jongeren telt. Daarom gaan we door met de jongerenraad. Kinderen van 12 tot 18 jaar denken zo mee met de plannen van de gemeente.
14. Bewoners krijgen de kans om zelf een voorstel te doen aan de gemeenteraad. Met genoeg handtekeningen wordt dit voorstel besproken in de raad.

Duidelijke taal

15. Iedereen moet informatie van de gemeente kunnen begrijpen. Daarom gebruiken we naast woorden ook afbeeldingen. We testen brieven met beeld bij een deel van de doelgroep. Zo weten we dat de boodschap duidelijk is.
16. Belangrijke berichten van de gemeente schrijven we altijd in duidelijke taal. Ambtenaren krijgen hiervoor trainingen. We laten brieven vooraf lezen door een meeleesgroep. Als het nodig is, vertalen we brieven en websites in andere talen.
17. Iedereen moet de website van de gemeente kunnen gebruiken. We testen dit bijvoorbeeld met mensen die minder goed met computers of smartphones kunnen omgaan of met mensen die een beperking hebben. De website moet tekst voorlezen of beelden gebruiken, zodat ook mensen met een beperking de informatie krijgen.

Digitalisering, informatie en samenwerking

18. Alle ambtenaren krijgen trainingen over een open bestuurscultuur, het vragen van bewoners naar hun ideeën en het werken met burgerinitiatieven. We vragen partners van de gemeente om deze trainingen ook te volgen.
19. Iedereen heeft recht op informatie van de gemeente. Bewoners die informatie of documenten vragen krijgen snel en volledig antwoord.
20. Medewerkers van de gemeente krijgen uitleg over digitale criminaliteit. We zorgen dat de gegevens van bewoners veilig zijn en dat hun privacy goed beschermd blijft.
21. We willen een commissie die meedenkt over de moeilijke vragen van digitalisering. Deze commissie geeft de gemeente advies over nieuwe technologie, het gebruik van data, sociale media en kunstmatige intelligentie (AI).
22. Leiden moet zo snel mogelijk minder afhankelijk zijn van grote Amerikaanse techbedrijven, zoals Google en Meta. Samen met andere overheden werken we aan eerlijke en veilige systemen.
23. Voor data in de cloud van Amerikaanse aanbieders gelden ook Amerikaanse wetten. Dat vinden we niet wenselijk voor de persoonsgegevens van Leidenaars. Daarom slaan we data van Leidse burgers voortaan alleen op in opslag waarvoor uitsluitend Nederlandse of Europese wetten gelden.
24. Voor onze eigen digitale systemen gebruiken we software waarvan de code open is (open-source). Zo kan iedereen de code bekijken, verbeteren of opnieuw gebruiken.
25. Goede lokale journalistiek is belangrijk voor de stad. We zorgen dat die blijft bestaan en ondersteunen dit waar nodig met geld.
26. We werken in de gemeente zo veel mogelijk met vast personeel. Zo blijft kennis in huis en houden we de band met de stad sterk. We zorgen goed voor onze eigen mensen, zodat zij inwoners goed kunnen helpen. Als we geld besparen, gebruiken we dat geld om bewoners beter te helpen.

27. Leiden blijft haar verantwoordelijkheid nemen als centrumgemeente. Dat betekent dat we als grootste gemeente in de regio taken doen voor omliggende gemeenten. We staan open voor nog meer samenwerking in de toekomst.

14. Internationaal

Leiden is een internationale stad. Dat is altijd zo geweest en dat is onze kracht. We hebben de blik op de buitenwereld gericht en verwelkomen nieuwe bewoners. Dat brengt ons kennis, energie en ontmoetingen.

In een wereld met steeds meer afstand tussen mensen, blijven wij juist de verbinding zoeken. We bevorderen het internationaal uitwisselen van kennis, bouwen aan onze banden met zustersteden in andere landen en spreken ons uit tegen onrecht in de wereld.

We zorgen ervoor dat de internationale nieuwkomers in onze stad goed terechtkomen, waarbij we oog hebben voor de meest kwetsbaren. We zorgen ervoor dat mensen zo snel mogelijk kunnen meedoen in de samenleving. Dat is goed voor hen en voor de stad.

Tegelijkertijd bieden we de mensen die dat het hardst nodig hebben een plek. Waar rechtse partijen in de landelijke overheid er de afgelopen jaren een rotzooi van maakten in de opvang van vluchtelingen, nemen we in Leiden verantwoordelijkheid en vangen we mensen humaan op. Daar doen we in Leiden niet moeilijk over.

Onze successen

- We zijn gestart met de bouw van een nieuw asielzoekerscentrum op de Paardenwei, waarmee we het aantal opvangplekken voor vluchtelingen verdubbelen.
- We vingen tijdelijk meer vluchtelingen op om te helpen bij de problemen die de afgelopen jaren ontstonden in Ter Apel door slecht beleid van rechtse regeringen.
- We zorgden dat de gemeente voortaan erkent wat er zich in Gaza afspeelt: genocide.
- We vroegen aandacht voor de positie van kwetsbare arbeidsmigranten in onze stad, zodat ook zij toegang tot hulp en ondersteuning hebben.

Waarmee gaan we aan de slag?

Nieuwe Leidenaars

1. We blijven vluchtelingen opvangen en statushouders huisvesten, en spreken ons uit voor een eerlijk en menselijk asielbeleid.
2. Eenvoudige bed-bad-broodopvang blijft bestaan, ook als de landelijke regering dit niet wil. In Leiden hoeft niemand op straat te slapen, ook mensen zonder papieren niet.

3. In Leiden weigeren we niemand bij de opvang. We maken geen verschil tussen geslacht, leeftijd of afkomst.
4. Leiden werkt niet mee aan het opsluiten of beperken van de vrijheid van asielzoekers of mensen zonder papieren. Vrijheid is een mensenrecht.
5. Mensen zonder papieren sluiten we in Leiden niet uit. Zij krijgen dezelfde steun als alle andere nieuwkomers, zoals zorg, hulp en waar mogelijk de Sleutelpas.
6. We letten extra op kwetsbare groepen, zoals kinderen, vrouwen, ouderen, LHBTQIA+-personen en mensen zonder papieren. Ook voor hen zorgen we voor een veilige plek.
7. Leiden wordt een Shelter City. We vangen tijdelijk mensen op die in hun eigen land bedreigd worden. Hier kunnen zij tot rust komen.
8. We helpen Vluchtelingenwerk Nederland afdeling Leiden, als stad van vluchtelingen, waar mogelijk de gaten op te vullen die door het beleid van het vorige kabinet zijn ontstaan. Ook zorgen we dat in het nieuwe college een wethouder verantwoordelijk wordt voor de opvang van vluchtelingen.
9. Statushouders worden op zorgvuldige wijze geholpen aan huisvesting, net als andere woningzoekenden, die om welke reden dan ook urgent een woning nodig hebben.
10. We helpen werkgevers om vluchtelingen en statushouders in dienst te nemen. We zorgen voor taallessen en uitleg over zaken zoals vergunningen en burgerservicenummers (BSN).
11. Bij inburgering kijken we wat iemand nodig heeft. Mensen krijgen begeleiding die past bij hun achtergrond en mogelijkheden. Werken en leren vinden we belangrijker dan strenge eisen voor taal.
12. We moedigen expats en buitenlandse studenten aan om de Nederlandse taal te leren.

Blik op de rest van de wereld

13. Europese besluiten hebben invloed op het leven in Leiden. Wij zijn trots dat Leiden deel uitmaakt van de Europese Unie. We leggen beter uit wat de EU voor onze stad betekent, bijvoorbeeld via de website van de gemeente, op scholen en in buurthuizen.
14. We versterken de band met onze zustersteden. Daarnaast kiezen we nieuwe zustersteden in Oekraïne en Palestina om mee samen te werken en steun te geven – in oorlog, vrede en wederopbouw.
15. Leiden blijft zich uitspreken als mensenrechten worden overtreden, zoals de genocide op Palestijnen in Gaza. We vragen de landelijke politiek om dat ook te doen.
16. Bij uitwisselingsprogramma's zoals Erasmus+ zorgen we dat mbo-studenten dezelfde kansen krijgen als andere studenten.

15. Financiën

In dit programma staan mooie plannen waarmee wij Leiden beter, socialer en groener gaan maken. Maar dit kost ook geld. In Leiden hebben we laten zien hoeveel er mogelijk is als we op een gezonde manier met onze begroting omgaan. We staan er financieel goed voor en als een van de weinige gemeenten in Nederland hebben we geen tekorten. Zo hebben we bewezen dat links bestuur werkt: voor de stad en haar inwoners.

We zorgen voor eerlijke, transparante en progressieve boekhouding. Het Rijk bepaalt voor een deel hoeveel geld we binnenkrijgen, maar de balans maken we zelf. De keuzes die we maken, zijn van groot belang. Want geld bepaalt wie kansen krijgt en wie achterblijft. In onze stad kiezen we daarom voor eerlijke financiën: we vragen de sterkste schouders de zwaarste lasten te dragen en zorgen dat elke wijk daarvan beter wordt.

Onze successen

- We hebben de belastingen zoveel mogelijk verschoven van Leidenaars naar grote bedrijven, zodat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen.
- We stelden een gezonde begroting op waarmee we onze plannen waar kunnen maken.
- We keken niet alleen naar de komende jaren, maar ook ver vooruit om te investeren in de toekomst van onze stad.

Waarmee gaan we aan de slag?

Investeren in de toekomst

1. We gaan door met investeringen waar iedereen in de stad van profiteert. Het gaat goed met de Leidse economie en onze financiën zijn gezond en eerlijk. We kunnen plannen maken omdat we financiële dekking hebben.
2. Bij het opstellen van onze begroting kijken we niet alleen naar wat onze plannen kosten, maar ook naar wat ze de stad, haar inwoners en de omgeving opleveren.
3. We blijven in onze inwoners investeren, maar ook in toekomstige generaties.

De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten

Hieronder leggen we uit waar we, naast goed begroten, het geld vandaan halen om onze plannen voor een beter Leiden uit te voeren.

4. Parkeerkosten voor dagjesmensen kunnen omhoog. Zo betalen bezoekers van buiten de stad eerlijk mee aan het onderhoud en de leefbaarheid van Leiden. Voor bewoners blijft op die manier ook meer ruimte over en minder verkeersdruk.
5. De belasting op onroerend goed voor bedrijven (OZB) gaat omhoog. Zo betalen

grote bedrijven eerlijk voor wat de stad mogelijk maakt, zoals schoon water, goede wegen en het ophalen van afval. We onderzoeken of bedrijven die bijdragen aan een groene en sociale economie korting kunnen krijgen. Voor hen zou de OZB in dat geval alleen meestijgen met de inflatie.

6. De toeristenbelasting in Leiden is nu lager dan in veel vergelijkbare steden. We willen de toeristenbelasting verhogen, en ervoor zorgen dat er meer geld teruggaat naar de stad en de bewoners.
7. We willen dat bezit van meerdere woningen in Leiden eerlijk wordt belast. We onderzoeken hoe eigenaren met een tweede woning in de stad meer kunnen bijdragen. Bijvoorbeeld met een hogere OZB (belasting) of strengere regels tegen het leeg laten staan van gebouwen.
8. Als we lokale belastingen moeten verhogen, doen we dat op een eerlijke manier en zorgen we voor duidelijke uitleg.
9. Gemeenten hebben steeds meer verantwoordelijkheden maar kregen de afgelopen jaren steeds minder steun van rechtse kabinetten. Jeugdzorg, schone energie en onderwijs kosten geld. We willen van het Rijk voldoende steun om onze ambities waar te maken. Daar maken we ons hard voor.